

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 1563-05-15 כ.פ (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

לפני כבוד השופטת רונית גורביץ

התובעים	עזבון המנוח פ.כ ז"ל
	1. ז.כ ז"ל
	2. מ.ה
	3. ע.כ
	4. ד.ש
	כולם ע"י ב"כ עוה"ד גדי שילדן

נגד

הנתבעים	עזבון המנוחה ה.ר ז"ל
	באמצעות היורשים
	1. ע.ר
	2. ת.א
	ע"י ב"כ עוה"ד ליהיא כהן דמבינסקי

1

פסק דין

2

3 תביעת יורשי המנוח למתן סעד הצהרתי לפיו בני הזוג המנוחים שהתגוררו יחד וניהלו זוגיות משך
4 כמעט ארבעה עשורים, היו בימי חייהם "ידועים בציבור", ומכוח "הלכת השיתוף" הם זכאים למחצית
5 מכל הנכסים והכספים של בת הזוג המנוחה.

6

7

העובדות הרלוונטיות

8

9 1. התובעים 1-4 הנם ילדיו ויורשיו של עזבון המנוח פ.ה (להלן: "פ.כ."), אשר נפטר ביום 25.12.2009,
10 בהיותו בגיל 98.

11

12 2. המנוח הותיר אחריו צוואה אחרונה מיום 9.11.2009, אשר קוימה ביום 12.4.2010. יורשיו של
13 המנוח הינם ארבעת ילדיו (להלן: "הנתבעים").

14

15 3. לאחר הגשת התביעה, נפטר היורש מר ז.כ ז"ל, ובנעליו באו חמשת ילדיו כיוורשיו.

16

17 4. הנתבעים הנם שני ילדיה ויורשי עזבון המנוחה, גבי ה.ר. ז"ל (להלן: "ה.ר.") אשר נפטרה לאחר
18 הגשת כתב ההגנה.

19

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

1 5.למנוחה ה.ר. ולבעלה המנוח מר י.ר נולדו במהלך 31 שנות נישואין, שלושה ילדים, בנם הבכור ד.ר.
2 נפטר, ויורשיו אינם כלולים בצוואתה של ה.ר., ומשכך אינם צד להליך. במהלך 30 שנות חייהם
3 הקימו ה.ר. ובעלה המנוח בית ותפעלו משק ב***** (להלן: "הבית" או "המשק").

4
5 6.לאחר פטירתו של בעלה, ה.ר. הכירה את פ.כ., ובשנת 1973 עברו להתגורר יחד ב***** בבית
6 המנוחה ה.ר.. המנוחים התגוררו יחדיו במשך 36 שנים.

7
8 7.בשנת 1984, עשר שנים לאחר שעבר להתגורר במשק, מכר פ.כ. את המשק שלו ב*****.

9
10 8.ביום 18.1.16 בתיק א"פ 15-07-24567, מונו הנתבעים, ילדיה של ה.ר., כאפוטרופסיים על גופה
11 ורכושה, אך זמן קצר לאחר מכן נפטרה.

12 9.בהליכי תביעה זו, התקיימו שני דיוני הוכחות, אשר הוקלטו ותומללו, הדיון שנערך ביום 17.7.18
13 ייקרא: "הפרוטוקול הראשון" (שהודבק לתיק בית משפט) והדיון שנערך ביום 27.7.18 ייקרא:
14 "הפרוטוקול השני".

טענות התובעים בתמצית

15
16
17
18 10.לטענת התובעים פ.כ. וה.ר. היו בני זוג, וחיו כבעל ואישה, התגוררו יחד בבית המנוחה ב*****
19 במשך 36 שנים עד יום פטירת המנוח. לגרסתם, המנוחים החליטו במשותף לאחר תחילת מגוריהם
20 המשותפים, שהמנוח ימכור את המשק שהיה בבעלותו ב*****, וישתמש בכספים אלו למימון החיים
21 המשותפים של שני הצדדים. התובעים נסמכים בעיקר על צוואתו של פ.כ. שמהרשום בה עולה
22 שהבית ב***** הפך לבית המשותף של בני הזוג, וכך גם על שלט שהוצב בכניסה לביתם של המנוחים
23 אשר עליו נכתב "ר-כ".

24
25 11.עוד טוענים כי המנוחים ניהלו חיים הרמוניים של אהבה והציגו עצמם כבעל ואישה, השתתפו
26 באירועים חברתיים יחדיו, בילו בארץ ובחו"ל. לטענתם, בשנת 1978 ליוותה ה.ר. את התובעת 4,
27 לחופה, ושמה של ה.ר. נכתב על הזמנות החתונה לצד שם אביהם פ.כ.. התובעת 4 ליוותה את ה.ר.
28 לבדיקות רפואיות. הנתבעים צרפו לתביעתם שלל כרטיסי ברכה אשר נכתבו לפ.כ. על ידי ילדיה
29 ונכדיה של ה.ר.. מכרטיסי הברכות עולה כי היה קשר חם ומשפחתי בין המנוחים ואף בין הנתבעים
30 לפ.כ.. הנכד ע.ר כינה את המנוח "סבא פ.כ.", וה.ר. גם היא קראה לעצמה מול נכדי התובעים "סבתה
31 ה.ר."

32
33 12.אליבא דתובעים, פ.כ. שילם את רוב הוצאות הבית והמחייה של הצדדים. לביסוס טענתם צירפו
34 התובעים מסמכים רבים לרבות כרטיס האשראי, שיקים וספחיהם המצביעים על כך שהמנוח שילם

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

1 עבור מזון, מנוי עיתון, מוצרי חשמל, מים, ארנונה ועוד. התובעים טוענים כי כשנה לפני פטירתו אף
2 שילם המנוח פ.כ. את הוצאות ביצוע הפרצלציה במשק.

3
4 13. התובעים גורסים כי פ.כ. וה.ר. החזיקו בחשבונות בנק נפרדים מטעמי נוחות, אך לכל אחד מהם
5 הייתה זכות חתימה בחשבון האחר. לשיטתם, כי לטובת ה.ר. נצברו כספים רבים בחשבונה גם בשל
6 הרנטה מגרמניה, אך בפרט בשל כך שרוב הוצאותיה שולמו על ידי פ.כ. שחי עמה. כמו כן, טוענים
7 כי פ.כ. היה צלול ומתפקד, קרא עיתונים, פתר תשבצים ונהג ברכב כמעט עד אחרית חייו. חייו
8 קופחו לאחר שנפל ונחבל בראשו. לגרסתם, בהיות ה.ר. בגיל 89, חלתה בדמנציה, ופ.כ. דאג לה וטיפל
9 בה, ורק לאחר שנה שכרו עובדת פיליפינית שתסייע לה.

10
11 14. עמדתם היא כי חלה על המנוחים הלכת השיתוף, בהיותם בני זוג ידועים בציבור, וזאת כיוון
12 שהיחסים היו ממושכים ותקינים וכך ראו את עצמם המנוחים ובני משפחתם. לדידם השיתוף
13 בנכסים ובזכויות חל עוד טרם תחילת הקשר וממשיך לתקופת הקשר הזוגי עד פטירתו של פ.כ.,
14 כאשר היחסים ההרמוניים במשך שנים מלמדים על מיזוג כל המשאבים, ולפי הפסיקה יש לתת
15 משקל לשימוש שנעשה בנכס ולכוונת הצדדים ולא למקורו.

16
17 15. בכתב התביעה נתבקש ליתן פסק דין המצהיר על היות המנוחים "ידועים בציבור" ולקבוע כי
18 חלה הלכת השיתוף במערכת היחסים ביניהם, ועל כן הם כיורשיו של פ.כ. זכאים למחצית הזכויות
19 בכל הנכסים (לרבות מקרקעין) והכספים אשר רשומים על שם ה.ר. בסיכומיהם עתרו ליתן צווים
20 לרישום הזכויות, הנכסים והכספים במחצית הזכויות בבית ב**** והחלקה עליו הוא בנוי לרבות
21 הזכויות הנלוות באגודה. בנוסף, מחצית הכספים בחשבונות הבנק ע"ש ה.ר. בבנק לאומי נכון ליום
22 פטירת פ.כ. בניכוי מחצית הכספים בחשבונות פ.כ. בבנק לאומי (הכוללים את סך 200,000 ₪
23 שהועברו לאחר פטירת פ.כ. לפיקדון נאמנות לטובת ה.ר. אצל ב"כ על פי הוראות צוואת פ.כ.) ובבנק
24 הפועלים לאותו מועד, ובניכוי 4500 ₪ (מחצית מתמורת מכירת הרכב ע"ש פ.כ.).

טענות הנתבעים בתמצית

25
26
27
28 16. הנתבעים טוענים כי אומנם בין פ.כ. וה.ר. התנהלה זוגיות וחברות טובה, אך בד בבד התקיימה
29 הפרדה רכושית מכוונת, כאשר כל אחד מהם שמר על זכויותיו ודאג לילדיו ולתא המשפחתי שלו.
30 כראייה לכך, היא העובדה כי במהלך כל שנות הזוגיות לא תבעו או דרשו הצדדים איש מרעהו דבר.
31 לדידם, המנוחים בחרו שלא להינשא בכדי לשמור על הפרדה רכושית ואף פ.כ. הצהיר כך בפני
32 הנתבעים, ולכן אין לו כל חלק ברכוש ובזכויותיה של ה.ר..
33 17. לדברי הנתבעים, טענותיהם של התובעים בדבר שיתוף בין ידועים בציבור, להבדיל מנשואים,
34 ולפני תחילת חוק יחסי ממון, מטילה נטל הוכחה כבד יותר לטוען לקיום השיתוף. נוסף על כך,

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

1 המדובר בזוגיות שנייה, לצדדים אין ילדים משותפים, כשכל אחד מהצדדים משפחה משלו, ילדים
2 ונכדים משלו ורכוש משלו, וגם עובדה זאת מצביעה על כוונת העדר שיתוף.

3
4 18. הנתבעים טוענים כי העדר השיתוף בין המנוחים מתקיים כמובן גם ביחס ל"נכסים החיצוניים"
5 שהובאו על ידם טרם תחילת הקשר, כמו משק העזר של ה.ר. ובעלה המנוח י.ר., והנטל במקרה זה
6 אף כבד יותר. הנתבעים אף מדגישים כי המנוחה ה.ר. היא שנשאה בהוצאות היוון המגרש עליו בנוי
7 המשק ושילמה סך של 1,200,000 ₪ לבדה ומכספה לרכישת זכויות החכירה.

8
9 19. עוד טוענים כי ה.ר. לא השתתפה עם פ.כ. בתמורה שקיבל עבור הנחלה אותה מכר, ולמיטב ידיעת
10 המנוחה (שהייתה בזמן הגשת כתב ההגנה בחיים) התמורה מן המכירה הועברה לילדיו של פ.כ..
11 ומכל מקום, אין כל קשר בין מה שהחליט פ.כ. לעשות ברכושו, לעובדה שהוא עדיין נעדר זכויות
12 ברכושה של ה.ר. לטענת הנתבעים, במשך החיים המשותפים השתתפו הצדדים יחד בהוצאות
13 מחייתם, פ.כ. קנה בשיקים ובאשראי וה.ר. במזומן. לשיטתם, אך מתבקש הוא שפ.כ. יממן את
14 הוצאות המחיייה שלו, ועצם התגוררותו של פ.כ. במשק לא מעידה על שיתוף.

15
16 20. אליבא דנתבעים, הצוואות של המנוחים מוכיחות כי כל אחד מהם דאג לילדיו שלו, ולכן גם לא
17 הורישו זה לזו דבר. פ.כ. ידע על צוואתה של בת זוגו ה.ר. למעלה מכך, הצדדים בחרו להיקבר ליד
18 בני זוגם הראשוניים. הנתבעים גם הביעו תמיהה בנוגע לנסיבות עריכת צוואת פ.כ. שנערכה כחודש
19 וחצי טרם פטירתו וטענו כי התובעים "בחשו בעסקי הצוואה מתוך ראיית הנולד". ואף ציינו כי מכל
20 מקום, פ.כ. רשאי לצוות לכל אדם שהוא מעוניין, אך אינו יכול לצוות נכס וזכויות שאינם שלו.

21
22 21. עוד טוענים כי התנהלותם של התובעים, אשר חילקו ביניהם את הרכוש (לרבות הרכב) של
23 אביהם אחרי פטירתו, מצביעה על אופן ראייתם את נושא הזכויות בין הצדדים, וכך לא נראה
24 "שיתוף מלא" בין המנוחים. לגרסתם, לאחר פטירתו של פ.כ. התובעים לא התעניינו בה.ר. וחוסר
25 יחס שכזה איננו מאפיין משפחה.

המחלוקות הדורשות הכרעה

26
27
28
29 22. הגדרת יחסיהם של ה.ר. ופ.כ. האם הינם "ידועים בציבור".
30 האם יש להחיל על יחסיהם את "הלכת השיתוף".
31 האם הורם נטל ההוכחה לשיתוף במשק שהינו "נכס חיצוני" שהיה בבעלות ה.ר. לפני תחילתו
32 של הקשר.
33 האם זכאים יורשי פ.כ. לבוא בנעליו ולתבוע את זכויותיו מכוח הלכת השיתוף.
34

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ. (המנוח) ואח' נ' ר.ע.

תיק חיצוני:

דיון והכרעה

האם המנוחים היו ידועים בציבור

23. אין מחלוקת בין הצדדים בדבר האהבה והאמון ששררו בין המנוחים.

24. המנוחים החלו את חייהם המשותפים בשנת 1973, בגיל מתקדם, פ.כ. היה בן 62 וה.ר. בת 54. שניהם בעלי רקע תרבותי ושפתי דומה, שניהם התאלמנו מהאדם עימו הקימו משפחה, בנו את ביתם והביאו ילדים לעולם, והזוגיות ביניהם הפיגה את הבדידות ואת הזקנה המתקרבת. המנוחים חיו יחד בשלווה ובהרמוניה בבית ב***** במשך 36 שנים ברציפות, ניהלו משק בית משותף והפגינו רמת מחויבות אחד כלפי השני עד זקנתם מחלתה של ה.ר. וטיפולו המסור של פ.כ. בה.

25. אין חולק כי המנוחים עומדים בקריטריון שנקבע בפסיקה של ידועים בציבור, על פיו יש להוכיח קיום יחסי אישות וניהול משק בית משותף לאורך זמן (בבג"ץ 4178/04 נסיס נ' יוסטר פורסם בנבו ביום 13.12.06 ומנשה שאוה הדין האישי בישראל 695 (מהדורה רביעית, 2001).

26. קריטריון זה נבחן סובייקטיבית לאומד דעת בני הזוג, קרי כיצד ראו המנוחים את עצמם. קיום "חיי אישות ומשפחה" כוללים יחסי אהבה מסירות ונאמנות, וכן יחסים אינטימיים בין הצדדים. "ניהול משק בית משותף", משמעם חיי משפחה משותפים כמו בעל ואישה, מגורים משותפים כאשר כל צד תורם את חלקו כפי יכולתו.

27. המנוחים תלו שלט בפתח ביתם "ר-כ" וקשרו בין משפחותיהם. הוצגו ברכות ואיחולים שבני המשפחה העניקו למנוחים לאורך השנים, כך לדוגמה ברכה מאת הנכדה ר.א. ביתה של נתבעת 2 שכתבה "לסבתא ה.ר. וסבא פ.כ.", ברכות לפ.כ. ממשפחתו של נתבע 1 ליום הולדתו ה-95, בו ציינו מעלותיו של פ.כ. וקבלתו לחיק משפחת ר' וגם ברכות שנכתבו ע"י נתבעת 2 ובעלה לאירועי יום הולדתו ה-91 וה-92 מהם מסתמנת קבלתו של פ.כ. לתוך חייה של ה.ר., יחסם האוהב כלפיו והדגשת הקשר הזוגי הנפלא שלהם (ראה בנספח ו' לתצהיר עדותה של תובעת 4). המנוחים השתתפו באירועים משפחתיים של שתי המשפחות. כלל הראיות מצביעות על כך שהמנוחים נתפסו גם בעיני הציבור כידועים בציבור.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

- 1 28. בצוואותיהם המוקדמות של המנוחים, אשר לגביהם הצדדים לא העלו טענות של פגם בצלילות
2 ובקוגניציה, ניתן ללמוד כי המנוחים הגדירו את עצמם באופן מפורש כ"חברים לחיים" המתגוררים
3 שנים רבות ביחד ומנהלים משק בית משותף.
4
- 5 "לגב' ה.ר. לבית ק'...עמה אני חי במשק בית משותף מבלי שאחד מאתנו נשוי לאחר את
6 50% הנותרים" (צוואת פ.כ. משנת 1987)
7 וכן: "חברתי לחיים" פירוש, מרת ה.ר. ...מכפר **** שהנני מתגורר אתה באורח של קבע
8 ומנהל אתה משק בית משותף במשך שנים רבות, אם כי ללא נישואין פורמליים". (צוואת
9 פ.כ. משנת 1992)
- 10 "חברי לחיים"-פירושו מר פ.ה....המתגורר אתי מזה שנים רבות ושאונו מנהלים משק
11 הבית במשותף". (צוואת ה.ר. משנת 1992)
12
- 13 29. המנוחים אפוא ראו את עצמם כ"חברים לחיים" שבהגדרתה תואמת את הקריטריון שנקבע
14 בפסיקה למושג ה"ידועים בציבור".
15
- 16 30. עלתה השאלה מדוע בחרו המנוחים שלא להינשא.
17
- 18 31. לגישתם של התובעים הסיבה העיקרית לכך, נעוצה בחששם שקצבאותיהם מן הביטוח הלאומי
19 (קצבת שארים של פ.כ. וקצבת התלויים של ה.ר.) וכן הרנטות מגרמניה תיפגענה, ומשכך נזהרו ולא
20 עדכנו את הרשויות בהיותם "ידועים בציבור". להוכחת טענתם זו, הביאו התובעים את דברי העדה,
21 גב' ח.ר. (כלתה של ה.ר. מבנה הבכור) אשר העידה על שיחה עם ה.ר.: "כששאל אותה ד.ר., כל
22 פעם היה מתבדח והיה אומר לה: את יודעת, תתחתנו. תתחתנו. אני אעשה לכם את
23 החתונה ואת הברית, וה.ר. ברצינות יקית כזו אמרה שהיא לא רוצה לפגוע, הם לא רוצים
24 לפגוע בהכנסה של הרנטה וביטוח לאומי". (פרוי' מס' 2, עמ' 34) וכך גם העידה תובעת 2 כי
25 שמעה את המנוחים משוחחים על כך שהמניעה לנישואיהם נובעת מן החשש להפסיד הקצבאות.
26 לטענת התובעים הואיל ולפי חוק הביטוח הלאומי נשללת קצבת תלויים או שארים ממי שנישא שוב,
27 ומשנת 2010 על פי פסיקת בג"צ גם ידועה בציבור אינה זכאית לקצבאות מבן זוג המנוח, אזי
28 המנוחים שניסו אף להסתיר את היותם ידועים בציבור, החזיקו בחשבונות נפרדים, ברישום כתובת
29 בנפרד, ופ.כ. היה נוסע לחתום על הטפסים המיועדים לרשויות ב**** כדי לא לחשוף את הסטאטוס
30 בפני הרשויות. התובעים גם העלו השערה כי בשל העובדה שה.ר. עברה גיור הייתה גם מניעה
31 הלכתית להינשא.
32
- 33 32. הנתבעים הכחישו את הסברם של התובעים להימנעותם של המנוחים מלהינשא. לטענתם, ה.ר.
34 נישאה לבעלה הראשון י.ר. ללא בעיה הלכתית, ילדיה ונכדיה נשאו כולם בישראל דרך הרבנות לבני

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

1 זוג יהודים ללא בעיות, ולפיכך לטענה, על פיה המנוחים רצו להינשא אך היו מנועים מכך בשל
2 הרבנות אין כל בסיס. כך גם טוענים כי להסבר הנוסף לפיו המנוחים לא נשאו מכיוון שרצו לנצל
3 כלכלית את הרשויות, אין בסיס, שיקולם של אנשים אינו מוכתב על ידי הקצבאות להם יהיו זכאים,
4 ואף על פי הפסיקה הקצבאות נשללו מידועים בציבור רק לאחר שנת 2010 לאחר מותו של פ.כ..
5 לגרסתם, המנוחים היו אנשים ישרים, הם לא ראו את עצמם כ"ידועים בציבור" ביחסים הפנימיים
6 וגם ביחסיהם עם גורמים חיצוניים, ולא בקשו להחיל על עצמם את הדינים המוחלים על ידועים
7 בציבור.

8
9 33. כאמור קבעתי כי המנוחים עונים על ההגדרה של "ידועים בציבור".

10
11 34. לא הוכח כי למנוחים הייתה מניעה הלכתית להינשא זה לזו, ואין בכך כדי לסתור את אפשרותם
12 להינשא בנישואין אזרחיים לו רצו בכך. טענת התובעים לגבי היותה של ה.ר. לא יהודייה, הוסקה
13 על ידם מעדותה של גבי ח.ר., כלתה של ה.ר., אשר העידה באריכות על שושלת המשפחה עוד
14 מתקופת השואה. לעדותה של עדה זו מטעם התובעים יש ליתן משקל נמוך בשל האינטרס שלה לפגוע
15 בנתבעים, הן בשל מטענים קשים כנגד נתבע 1 אשר אותו האשימה בסכסוך בינה לבין בנה והן בשל
16 הדרתה מצוואתה של ה.ר.. בנוסף הקשר בינה לבין ה.ר. נותק לחלוטין כבר בשנת 2002.

17
18 35. התרשמתי מן המכלול, כי החשש לאבד את הקצבאות והרנטות, הוא ההסבר המתקבל ביותר
19 על הדעת לאור נסיבותיהם האישיות של המנוחים ולאור רצונם להזדקן בכבוד וברווחה כלכלית
20 ביחד.

21
22 36. השאלה היא, האם לאור היותם ידועים בציבור וקיומה של "שותפות זוגית" ביניהם, רצו הם
23 גם כי רכושם, יהיה מקורו אשר יהיה, יעמוד לקניינם המשותף. מהו טיב היחסים וסוג השותפות
24 שבין בני-הזוג היא ביסודה שאלה של עובדה הנתונה בידי השופט היושב לדין, ולכך אדרש בהכרעתי.
25

האם חלה הלכת השיתוף על המנוחים

26
27
28 37. ההלכה היא כי לגבי בני זוג "ידועים בציבור" אין במערכת יחסיהם לכשעצמה, ראייה לשיתוף
29 קנייני בנכסים, ואין להחיל באופן אוטומטי את "חזקת השיתוף", אלא יש צורך להוכיח כוונת
30 שיתוף. הנטל להוכחת כוונת שיתוף בנכסים השייכים לאחד מבני הזוג כבד יותר כאשר עסקין בזוג
31 ידועים בציבור (ע"א 52/80 שחר נ' פרידמן, פ"ד לח(1) 443).

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

- 1 38. מהעובדה בלבד, שגבר ואישה חיים ביחד בנסיבות בהן ידועים הם בציבור, כבני-זוג נשואים, אין
2 עדיין להסיק שרכוש שנרכש על-ידי כל אחד מהם בנפרד, רכוש משותף הוא (דברי השופט בך בפס"ד
3 שחר בעמ' 457).
- 4
- 5 39. עוד נקבע כי היקף הנכסים הכלולים בשיתוף שבין ידועים בציבור מוגבל לאותם הנכסים אשר
6 שמשו את בני הזוג בחיי היום יום או נרכשו על ידם במשותף, ועל מנת להכניס נכסים אחרים תחת
7 כנפיה של הלכת השיתוף נדרשת ראיה נוספת וספציפית: "הרי שאצל בני-זוג ידועים בציבור,
8 הקמתה של חזקת שיתוף – שלא הובאו ראיות לסתירתה – עשויה להעיד רק על שיתוף בנכסים
9 המשמשים את בני-הזוג בחייהם היום-יומיים, או בכאלה שנרכשו על ידיהם במשותף. להחלת דין
10 שיתוף על נכסים אחרים של מי מהם, ולו גם כאלה שנצברו על ידיו בתקופת החיים המשותפים,
11 תידרש ראיה נוספת כלשהי, שתעיד (לפחות באורח נסיבת) על כוונת שיתוף בנכס המסוים (או בכלל
12 נכסיו) של בן-הזוג" (ע"א 4385/91 סלם נ' כרמי, פ"ד נ"א (1) 537).
- 13
- 14 40. ייתכנו מצבים, שבהם עם תחילת החיים המשותפים כידועים בציבור לא יחול שיתוף נכסים בין
15 בני הזוג, אך עם עבור זמן מסוים ועם התייצבות הקשר האישי בין בני הזוג, יחל גם שיתוף נכסים
16 ביניהם, והוא ישתרע, על-פי גמירת דעתם, לא רק על נכסים חדשים שרכשו אלא גם על אותם נכסים
17 שנרכשו בעבר, בטרם התייצבותו של אותו קשר. אף בעניין זה אין לקבוע מסמרות, שכן הכול תלוי
18 בנסיבות החיים המשותפים כידועים בציבור (ע"א 429/69 דברי השופט קיסטר מובאים בפס"ד שחר
19 לעיל).
- 20
- 21 41. אפשר גם "כי בני זוג הידועים בציבור ינהלו משק בית משותף הניזון מהכנסותיהם המשותפות
22 אך בד בבד ישמרו על הפרדה רכושית בכל הקשור לשאר נכסיהם ופירות עיסוקם. אפשר גם כי
23 במערכת היחסים הזוגית תלמד כוונת שיתוף לגבי נכסים מסוימים וספציפיים ואילו לגבי האחרים
24 תשמר הפרדה. ואולם הנטל להוכחת השיתופיות בנכסים כאלה ואחרים אינו קל כלל ועיקר בכל
25 הקשור לידועים בציבור ואינו זהה לנטל המוטל על בני זוג הנשואים זה לזה בקשר נישואין ראשוני
26 מבלי שחוו זוגיות רישמית בעבר. המבקש לעמוד בנטל זה שומה עליו להניח לפיתחו של בית המשפט
27 ראיות של ממש על כוונתם של הצדדים לנהוג מעשה שותפות בנכס כזה או אחר" (תמ"ש כ"ס)
28 24981/04 פורסם בנבו מיום 31.12.07).
- 29
- 30 42. יש לבחון ולהתחקות אחר כוונות הצדדים תוך בחינת העובדות ולאחר סקירת יחסי הצדדים
31 וזאת כאשר הצדדים עצמם לא עיגנו את רצונם ואת ענייניהם הרכשיים בהסכם מפורש. וכן קבעו
32 כי: "ראוי שבחינה זו תיעשה על-פי קריטריונים סובייקטיביים, דהיינו, כיצד ראו בני הזוג, האיש
33 והאישה, את מערכת היחסים שביניהם: ו האם ניתן לומר, כי המנוח ראה בה, באותה אישה, את

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

- 1 יורשתו לאחר מותו. " (ע"א 79/83 היועץ המשפטי לממשלה נ' סוזן שוקרון, פורסם בנבו ביום
2 11.07.8).
- 3
- 4 43. יש לבחון על פני לוח הזמן הארוך של חיים משותפים האם מצויה אי שם נקודת מפנה, אשר
5 ממנה ואילך ניתן להניח, כי המנוחים גמרו בדעתם לראות את הזכויות בבית ב***** בו גרו - הוא
6 הקן המשפחתי שלהם - כמצוי בבעלותם המשותפת. לכאורה זו המסקנה המתבקשת ממכלול החיים
7 המשותפים. ואולם, אם תוכח הפרדה בין רכושם של בני הזוג, וקיומו של קו הפרדה ביניהם, ניתן
8 להגיע למסקנה אחרת.
- 9
- 10 44. ואולם, לעניין זה ייאמר, כי מעבר לנטל ההוכחה המוגבר מכוח הטענה כי המנוחים היו ידועים
11 בציבור, ומעבר לנטל ההוכחה המוגבר לאור העובדה שהשיתוף מתבקש לגבי נכס שקדם לחיים
12 המשותפים, נטל ההוכחה המוטל על התובעים במקרה זה מוגבר עוד יותר מאחר שהם מבקשים
13 לתבוע בשם אדם שכבר הלך לעולמו, ולא ניתן לעמוד על כוונותיו בחייו, ואף הנתבעת כבר הלכה
14 לעולמה, ואינה יכולה להגן על עצמה ולהעיד על כוונותיה בחייה.
- 15
- 16 "העובדה כי המשיב בחר להגיש את תביעתו רק לאחר מות אביו עומדת לו לרועץ גם מטעם נוסף,
17 והוא טעם ראיתי בעיקרו, שכן בשלב שבו שני בני הזוג הלכו לעולמם הנטיה לאפשר ליורשים לטעון
18 טענות בדבר חזקת השיתוף הינה פחותה" (ע"א 4696/90 פישלר נ' ברוך שיין, פורסם בנבו מיום
19 26.7.94).
- 20
- 21 "אם נאפשר ליורשים להעלות טענות בדבר שיתוף בנכסים לאחר מותם של שני בני הזוג, כי אז
22 נביא להתעוררותן של סיטואציות בעייתיות ובלתי רצויות - כדי להקים את חזקת השיתוף נדרש...
23 להוכיח מה היה אורח חייהם של בני הזוג. והנה, אותם שניים, אשר על טיב ואופי היחסים
24 שביניהם מושתתת ונסמכת החזקה, אינם עוד בין החיים. אחרים (אפילו הם קרובי משפחה) הם
25 אשר טוענים בשמם כיצד הסדירו את חייהם המשותפים, מה היה טיב יחסיהם ומהו משטר
26 השיתוף שהנהיגו ביניהם, עניינים אשר מעצם טיבם מצויים, בראש ובראשונה בידיעתם של בני
27 הזוג עצמם" (ע"א 5774/91 מרים יהלום נ' מנהל מס שבח מקרקעין בחיפה, מח(3) 372 (1994)).
- 28
- 29 45. מדובר בענייננו בתביעה נגד עיזבון. בתביעה מסוג זה "מידת ההוכחה הנדרשת היא ברמה גבוהה
30 בהרבה מזו המספיקה בהליך אזרחי רגיל (ע"א 323/86 לרנר נ' ניב). מן התובע מעיזבון נדרשות
31 "ראיות חזקות יתר על המידה הרגילה וסיוע לעדותו שלו" (דברי הנשיא שמגר בע"א 843/87 כוכב
32 נ' עזבון המנוח חיטרוש שמעון ז"ל ואח' [4]). הטעם לכלל זה נעוץ בעובדה, ש"בהעדר הבעל-הדבר
33 גופו אין לדעת אם לא היה מצליח - אילו עוד בחיים חיותו - להזים או לסתור את ראיות יריבו..."

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

1 (ע"א 459/59 מ' פינקלשטיין ואח' נ' פרושטייר ואח' [5], בעמ' 2330). (ע"א 5997/92 מלק נ' מנהל
2 העזבון הרב דויטש, פ"ד נא (5) 23).

מן הדין אל הנדון

3
4
5
6 ההתנהלות הכלכלית של המנוחים מצביעה על העדר כוונת שיתוף
7 המנוחים ניהלו חשבונות נפרדים וכל אחד עשה שימוש בכספיו כראות עיניו

8
9 46. התובעים והנתבעים העידו כי לא הייתה להם מעורבות בהתנהלות הכלכלית של המנוחים, וכי
10 המנוחים שמרו בקנאות על פרטיותם ולא ערבו אף אחד מבני משפחתם.

11
12 תובעת 2: "אני בעניינים הכספיים לא הייתי מעורבת אבל אני יודעת שהיו להם
13 חשבונות נפרדים וכל אחד היתה לו זכות חתימה בחשבון של השני." וכך: "שוב. אני
14 לא הייתי מעודכנת בענייני החשבונות שלהם. אני גם לא יודעת כמה נכנס בכל חשבון."
15 (פרו' 1, עמ' 4, 6)

16 גב' א.ר.: "ה.ר. לא אמרה לי שום פרטים על תוכן הצוואה, ואין בכך דבר יוצא דופן מאחר שמאז
17 ומעולם ה.ר. היתה קנאית לעצמאותה ופרטיותה, ולא נהגה לשתף מידע בנושא כספיה". (תצהיר
18 עדות, סעיף 9)

19 נתבעת 2: "אמי לא נהגה לשתף אותי בענייניה הכלכליים..." (תצהיר עדות, סעיף 15)
20 תובע 3: "אין לי מושג. לא התעסקנו בנושא הכספים שלהם, אף פעם לא התערבנו בזה,
21 לא שאלנו ולא כלום, ברוך השם." (פרו' 1, עמ' 117)

22 תובעת 4: "לאבא וה.ר. היו חיים פרטיים מאוד סגורים שלהם עם עצמאות כלכלית, אף
23 אחד לא התערב, אף אחד לא שאל, הם גם לא שיתפו..." (פרו' 1, עמ' 74)
24 נתבע 1: "לא יודע מי מבני הזוג שילם על מה" (פרוט' 2 עמ' 81 שי 8-17).

25
26 47. למעשה נתונים אודות כספיהם של המנוחים נודעו לצדדים רק כאשר היו מיופיי כוח בחשבונות
27 הוריהם.

28
29 48. בכדי להתחקות אחר אופן התנהלותם הכלכלית של המנוחים, ניתנו צווים לבקשת הצדדים
30 ונעשו פניות לביטוח לאומי ולבנקים להמצאת דפי בנק עבור עשרים השנה האחרונות לחייהם
31 המשותפים (נספחים י"ט עד ל"ב).

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

- 1 49. המנוחים לאורך כל חייהם המשותפים לא עבדו לפרנסתם, וכל אחד מהם חי מקצבאות אשר
2 להן היה זכאי מכוח אירועים שקרו לפני חייהם המשותפים: ה.ר. קיבלה רנטה מגרמניה לניצולי
3 שואה, וכן פיצויים עבור מות בעלה בתאונת עבודה, ופ.כ. קיבל רנטה עבור היותו ניצול שואה וכן
4 קצבת זיקנה מהביטוח הלאומי. מכאן עולה כי הכספים שנצברו למנוחים לא נצברו במאמץ משותף.
5
6 50. ה.ר. קיבלה קצבאות גבוהות יותר מפ.כ., רק עבור קצבת הגמלה שקיבלה מפטירת בעלה המנוח
7 בין השנים 1988-2016 הגיעה לידיה סך של 1,461,827 ₪. נכון ליום 31.12.09 נצברו לה.ר. 2,705,880
8 ₪ ולפ.כ. 1,507,878 ₪ (כולל פיקדון נאמנות בסך 200,000 ₪ שפ.כ. הורה לשמור לה.ר. בצוואתו).
9
10 51. כפי שעולה מדפי הבנק, פ.כ. שילם עבור הוצאות מחייה חודשיות משותפות סך של כ- 5000 ₪
11 אותם משך מחשבונו באמצעות כרטיס אשראי ושיקים וה.ר. משכה במזומן באופן קבוע סכום של
12 כ- 5,000 ₪ לחודש בממוצע מחשבוניתיה.
13 52. התובעים צרפו אסמכתאות בנוגע לתשלום הוצאות שונות בהם נשא לטענתם פ.כ. (נספחים י"י-
14 י"ב וכן נספח ט"ו) כך לדוגמה הוצאות הביטוח לחברת אררט ותשלומים לוועד המקומי
15 ב***** גם בתדפיסי כרטיס האשראי של פ.כ. מופיעים חיובים להוצאות מזון (צרכנייה ב***)
16 וקואופ), מנוי לעיתון, בית מרקחת ועוד. התובעים טענו כי ניהול משק הבית המשותף בא לידי ביטוי
17 בעובדה כי פ.כ. נשא במרבית הוצאות הכלכלה של הצדדים והבית. פ.כ. שילם עבור הפרצלציה,
18 היטל סלילה וביוב, ביצע גם תיקונים ושיפוץ בבית, ועל פי הצהרתה של תובעת 4 תיקן וטיפל בבית
19 ובגינה במשך השנים. לשיטתם, כל אלו מצביעים על שייכותו של פ.כ. לבית וראייתו בו כשלו.
20
21 53. לעומת זאת, הנתבעים טוענים כי דפי חשבונות הבנק מצביעים על הפרדה רכושית. ה.ר. התנהלה
22 במזומן ומדיי חודש משכה מחשבונה סכום של כ-5,000 ₪ וגם פ.כ. שילם סכום דומה. בתצהיריהם
23 טענו הנתבעים כי הייתה חלוקה של הוצאות והתחשבות בין המנוחים. לטענתם, גם אם שילם פ.כ.
24 ביתר עבור ההוצאות עדיין לא חש מקופח מכך, חרף עדותה הסותרת של תובעת 4. לגרסתם, משך
25 שנים רבות לא ידעו התובעים על מצבם הכלכלי של המנוחים, אך "פיתחו תאוריה" לפיה אביהם
26 מנוצל כלכלית על ידי ה.ר. כפי שעולה מימנה האישי של תובעת 2. לטענתם הנתבעים, חשו
27 התובעים רגשות קיפוח על אף חוסר ידיעתם לגבי ההתנהלות הכלכלית של המנוחים ובהיות אביהם
28 פ.כ. במצב מעורער החלו להסיתו.
29
30 54. עוד טענו הנתבעים כי בחודש 11/2008 הצטרפו לחשבון המנוחה לאור היחלשותה, ופ.כ.
31 והתובעים ידעו ולא התנגדו לכך, על אף שטענו כי הצטרפות נעשתה לצורך ריקון חשבונות הבנק.
32 ב-12/2008 הצטרפה אף תובעת 4 לחשבון פ.כ., ואז קבלו התובעים מידע לגבי מצבו הפיננסי אשר
33 היה שפיר והצלח לצבור 1.4 מיליון ₪. לגרסת הנתבעים, מכאן והלאה שינו התובעים את
34 "הטקטיקה המשפטית" וטענו לשיתוף רכושי במקום טענות לניצול כלכלי. לחיזוק טענת השותפות

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ. (המנוח) ואח' נ' ר.ע.

תיק חיצוני:

- 1 והצגת מצג שווא, שילמו התובעים עבור הפרצלציה (בסך 761 ₪) והסתירו זאת מן הנתבעים ומה.ר..
2 לטענת הנתבעים ספק אם פ.כ. ידע על כך, שכן ספחי השיקים נכתבו בכתב ידה של תובעת 4.
3
4 55. מאסמכתאות שצורפו עולה כי פ.כ. שילם הוצאות מחייה של הצדדים והוצאות הבית. ואולם,
5 אין בידינו ערובה שה.ר. לא החזירה לו כספים עבור הוצאות אלה. בהחלט ייתכן כי נערכה
6 התחשבות ביניהם. וגם אם לא, העובדה שהיה מודע לחלוקת התשלומים ביניהם ולא בקש לקבל
7 תשלומי יתר בחזרה מלמדת כי ויתר על הדרישה.
8 56. התובעים גם לא טענו, שה.ר. לא שלמה בכלל על הוצאות מחייה. תובע 3 העיד: "אני זוכר שהיא
9 שלמה על הכבלים, על ההוט היא שילמה, היא שילמה על...." (עמ' 92 ש' 35-32). תובעת 2 העידה:
10 "היא שילמה כן כמה דברים, לא הרבה..." (עמ' 26).
11
12 57. טענתם של התובעים כי פ.כ. שיפץ הבית ועשה תיקון יסודי, לא נתמכו במסמכים ואף נסתרו על
13 ידי תיאוריה של התובעת 2 את מצב הבית, אשר ציינה בזמן אמת ביומנה האישי ביום 19.1.08:
14 "...הבית שגורם לו כל כך הרבה בעיות עקב השנים הרבות שהוא קיים. הכל מתפורר שם". כך גם
15 לא הוכח כי בוצע מכיסו של פ.כ. השקעה כלכלית משמעותית בבית שקיים עוד משנות ה-50.
16
17 58. צורפו קבלות שנשמרו על ידי פ.כ. בחלקם מוצרי חשמל ובחלקם מיטלטלין בסיסיים לקיום, והם
18 אינם נאמדים בסכומים גבוהים. כיום גם לא ניתן לדעת בדיעבד האם הכסף המזומן שנמשך
19 מחשבונה של ה.ר. מדי חודש שוטף שימש לקניות או לתשלום הוצאות. כך גם לא ניתן לקבוע האם
20 פ.כ. שילם עבור הוצאות שונות מתוך כספיו או במזומן מכספיה של ה.ר.. לא ניתן להתחקות אחר
21 הכספים במזומן של ה.ר. שהוחזקו בבית ושימשו כטענת התובעים רק למתנות לילדים ולנכדים שלה
22 או גם עבור הוצאות המחייה של הצדדים ולהשבת כספים במזומן לפ.כ. עבור הוצאותיו כפי שטען
23 הנתבע 1 בתצהירו.
24
25 59. בכדי להוכיח את עמדתם ערכו התובעים טבלה המבוססת על דפי הבנק של בני הזוג עבור 10
26 השנים שבין 95 ועד וכולל 2004, ובאמצעותה ביקשו להוכיח כי פ.כ. לא הפקיד בחשבונות בנק על
27 שמו כספים מתוך סכומי המזומן שנמשכו מחשבונה של ה.ר. (עמ' 48). מהטבלה עולה כי סך
28 ההפקדות בחשבון ע"ש פ.כ. בבנק לאומי מגיע לכדי 108,571 ₪ בה בשעה שמישיות המזומן מחשבון
29 שעל שמו בבנק הפועלים מגיע כדי סך של 366,435 ₪. ואלו סך המשיכות במזומן מחשבונה של ה.ר.
30 בלאומי בטבעון מגיע לכדי 590,330 ₪. אין בידי לקבל טיעון זה. המסמכים הרבים לא נבדקו על
31 ידי מומחה ולא הוגשה בקשה למינוי מומחה מטעם הצדדים. כך גם בטבלה זו אין כדי לסתור את
32 טענת הנתבעים כי הכספים שנמשכו במזומן מחשבונה של ה.ר. שימשו לצרכים משותפים של
33 שניהם, ולא דווקא הוחזרו לפ.כ. והופקדו בחשבוננו. כמו כן לא ניתן לשלול היתכנויות נוספות
34 לנעשה בכספים. מסקנתי היא אפוא כי לא ניתן לקבוע באופן חד משמעי שפ.כ. מימן את כל

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

- 1 הוצאותיה של ה.ר.. כך גם לא ניתן לקבוע האם בכספים במזומן שנמשכו מחשבונה של ה.ר. נעשה
2 שימוש ישיר לתשלומי הוצאות מחייה או אלה הועברו לפ.כ. על חשבון חלקה.
3
4 60. טענת התובעים כי כל הכספים שנמשכו במזומן מדי חודש מחשבונה של ה.ר. חולקו לילדיה
5 ולנכדיה לא מתקבלת על הדעת. לא יתכן שסכום של 60,000 ₪ שנמשך במזומן בשנה אחת חולק
6 במלואו, ובפרט נכון הדבר לשלוש השנים האחרונות לחייה בהן הייתה לטענתם דמנטית. הנתבע 3
7 התקשה להסביר כיצד במצבה קיבלה ה.ר. את כספי המזומן שמשך פ.כ. וחילקה אותם (עדות תובע
8 3 עמ' 90-91).
- 9
10 61. אף אם היו התובעים מוכיחים כי פ.כ. שילם ביתר עבור צרכיהם השוטפים של המנוחים, הרי
11 שקיבל תמורה עבור תשלומים אלה, ראה יומנה של תובעת 2 מיום 19.1.08 (נספח ט"ז):
12 "כל השנים הוא משלם את כל ההוצאות שלהם בתמורה לשירותים שלה ולזכות לגור בבית שלה
13 ב*****".
- 14
15 62. כך גם אין בידי לקבל את עמדת הנתבעים שפ.כ. הלך לעולמו שחשבונותיו "מדולדלים", כיוון
16 שהממצאים מוכיחים אחרת. פ.כ. הותיר לאחר לכתו סכום כספי מכובד. פ.כ. נפטר בגיל מופלג
17 ולאחר שהתקיים מקצבאותיו במשך שנים רבות וחי ברמת חיים טובה הכוללת הנאות החיים -
18 טיסות, מלונות ועוד, כפי שהעידו התובעים והכלה ח.ר. . העובדה שה.ר. צברה סכום גבוה יותר אינה
19 בהכרח נובעת מהעובדה שחיה על חשבונו של פ.כ., אלא מכך שקיבלה לאורך השנים פיצויים מביטוח
20 לאומי עבור מות בעלה מתאונת עבודה בסך מצטבר של 1.46 מיליון ₪ (נספח י"ט).
- 21
22 63. לפ.כ. היה ייפוי כוח בחשבונה של ה.ר. בבנק לאומי (נספח ז'). התובעים טענו כי גם לה.ר. היה
23 ייפוי כוח בחשבונו של פ.כ. אך לא הובאה לכך כל אסמכתא. תובעת 4 העידה על כך שהגיעה עם
24 אביה כדי לשמש מיופת כוח בחשבונו בתאריך 12/12/08: "...למה אתה צריך 3 אנשים בחשבון,
25 יש לך את ה.ר. עם זכות חתימה בחשבון שלך, יש אותך ויש את ד.ש. עכשיו, אז בשביל
26 מה אתה צריך 3 אנשים בחשבון, אז אולי תוריד את ה.ר.. להגיד לך את האמת אני
27 נדהמתי מההערה שלה, נראה לי תמוה העסק הזה ואבא לרגע חשב, הוא אמר ככה,
28 תשמעי ה.ר. כבר דמנטית, היא במצב שהיא כבר לא יכולה, לא מבינה כבר מה קורה
29 מסביב ואם את אומרת אז בצער רב אני אוריד את ה.ר. מהחשבון, זה מה שהוא עשה".
30 (פרו' 1, עמ' 62).
- 31
32 64. תובעת 4 העידה כי הבנק לא שמר את המסמכים המעידים על כך שה.ר. הייתה בעלת ייפוי כוח
33 בחשבונו של פ.כ., וזאת על אף שלטענתה הוצאה ה.ר. מן החשבון רק בשנת 2008. משלא הומצא על

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ. (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

- 1 ידי התובעים, שעליהם מוטל נטל ההוכחה ייפוי הכוח, חזקה כי לה.ר. לא הייתה גישה לחשבוננו של
2 פ.כ..
3
4 65. תובעת 4 אף טענה כי אינה יודעת אם בכלל בוצעו על ידי ה.ר. פעולות כלשהן באמצעות ייפוי
5 הכוח. אך מנגד הודתה כי פ.כ. עשה שימוש קבוע בייפוי הכוח שלו בחשבונה של ה.ר. ומשך עבורה
6 כספים במזומן לבקשתה, אותם חילקה ה.ר. לילדיה ולנכדיה בלבד. כפי שעולה מעדותה של תובעת
7 4 פ.כ. לא הרגיש "יד חופשית" לעשות כבשלו בתוך חשבונה של ה.ר., על אף שהיה לו ייפוי כוח,
8 למעט מקרה אחד אותו זוכרת בבירור ובאופן חריג, שבו הייתה תקלה בכיוב ופ.כ. הוציא מחשבונה
9 של ה.ר. סכום מסוים לתיקון.
10
11 66. מסיטואציות שתוארו על ידי התובעים נלמד כי המנוחים לא שיתפו זה את זה בכספיהם לאורך
12 כל חייהם המשותפים, שמרו על הפרדה מוחלטת בחשבונות הבנק, וכל אחד מהם ידע למי מביניהם
13 שייכים הכספים ולמה יועדו.
14
15 67. על אף טענתם של התובעים שה.ר. ראתה בהם כילדיה (סעיף 17 לתצהיר תובעת 2),
16 העידה תובעת 2 כי הכספים שהוצאו על ידי פ.כ. מחשבונה של ה.ר., שימשו לחלוקה
17 לילדיה ולנכדיה בלבד, וכי הם, ילדיו של פ.כ., לא קיבלו כספים אלו.
18 "אבא על פי בקשתה של ה.ר. באופן קבוע הוציא לה כל חודש כספים מהחשבון כדי שיהיה לה.ר.
19 בבית. ה.ר. גם סיפרה וגם התגאתה שהיא נותנת ומחלקת לילדים כספים. אבא שיתף אותי בזה
20 ואמר אני מוציא לה.ר. על פי בקשה" (פרו' ראשון עמ' 50 ש' 1-4).
- 21
22 68. תובעת 2 העידה כי פ.כ. אמר לה שהכסף המזומן שנמשך מחשבונה של ה.ר. שייך לה בלבד, והוא
23 לא ראה בו כסף משותף, ולכן מייד לאחר מותו של פ.כ. הם נתנו לנתבע 1 את מלוא הכסף המזומן
24 שנמשך מחשבונה של ה.ר. ולא את מחציתו: " ואז פניתי לאבא ושאלתי אבא, מי מחזיק בבית כל
25 כך הרבה כסף? אז הוא אומר אלה כספים של ה.ר. שאנחנו מוציאים כל חודש כדי שיהיה לה לתת
26 לילדים ולנכדים וכשאבא נפטר ביום שהוא נפטר גופתו שכבה לידי עדיין חמה ד.ש הוציאה מעטפה
27 מהמגירה של אבא ואמרה לי גם פה יש כ-60,000 שקל, אבא אמר לי לפני מספר חודשים שבמידה
28 ומשהו קורה לו זה הכסף ששייך לה.ר. באותו מעמד הכסף נמסר לע.ר." (פרו' ראשון, עמ' 26).
- 29
30 69. תובעת 4 העידה כי פ.כ. העביר לחשבונה של ה.ר. כספי פיצויים שהתקבלו מחברת הביטוח בגין
31 גניבת מיטלטלין וכספים בפריצה לבית ב***** , ולא מצא לנכון לחלקם ביניהם: " **אבא ביטח גם**
32 **את תכולת הבית וגם את המבנה של הבית** אבא ביטח במסגרת כל התשלומים שלו,
33 וכשחברת הביטוח החזירה את הכסף של הגניבה הזאת, **אבא את הכסף העביר לחשבון**
34 **של ה.ר.**, את ה-34, 37 אלף שקל והתכשיטים שהיא קיבלה, הזכות על התכשיטים הוא
35 קנה לה לפני כן את התכשיטים כדי לרצות אותה" (פרו' ראשון, עמ' 65).

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ. (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

- 1
2 70. תובעת 2 כתבה יומן אישי המתעד את רגשותיה בתקופה הרלוונטית, ועולה כי לתחושתה ה.ר.
3 "סידרה" את אביה מבחינה כספית כאשר הניחה לו לשלם מחשבונותיו ביתר עבור צרכיה וצרכיהם
4 המשותפים. תובעת 2 עומתה על כך בחקירתה הנגדית:
5
6 "ש. ב- 19.1.2008 זה עמוד 26 ליומן. את כותבת את הדברים הבאים ואני מצטטת.
7 'יום הולדת לה.ר.. התקשרתי. למרות שיש בי כעס על הדרך שבה היא 'סידרה'
8 את אבא מבחינה כספית. כל השנים הוא משלם את כל ההוצאות שלהם בתמורה
9 לשירותים שלה, הזכות לגור בבית שלה ב*****. – מי אמר לך שהוא שילם את
10 כל ההוצאות בתמורה לשירותים שהיא נתנה לו ולזכות לגור שם?
11 ת. הוא שילם את רוב ההוצאות.
12 ש. מי אמר לך? לא שאלתי מי שילם. אני שואלת אותך מי אמר לך את המשפט
13 שאת כתבת?
14 ת. גם הוא אמר שהוא משלם את רוב הדברים.
15 ש. בתמורה לשירותים?
16 ת. תראי, זה קטע שאני כתבתי כשאני, זה מחשבות שלי. זה לא נאמר.
17 ש. אף אחד לא אמר את זה?
18 ת. זה מחשבות שלי. זה מה שאני חשבתי.
19 ש. זה פרשנות שלך.
20 ת. אבל היתה שם זוגיות כל כך יפה שזה דברים שאני חשבתי אותם. אבל כשאדם
21 עומד מהצד ורואה מצד אחד אדם מוציא כל כך הרבה כספים וזוכה ליחס כזה
22 ומטפל כל כך יפה באשתו והיחס הוא כזה, היתה לי איזה מין תחושה שפה
23 מנצלים אותו". (פרו' ראשון, עמ' 18).
24
25 71. גם תובע 3 העיד כי היה מתלווה לפ.כ. בקניות וראה שהוא משלם את הכול והתרשם
26 כי פ.כ. היה עצוב מהעובדה שכל נטל ההוצאות היה עליו:
27 "שאלתי אותו אבא תגיד אתה משלם כל פעם על כל ההוצאות אז הוא היה אומר לי כן,
28 ככה ה.ר. אמרה לי. אתה עכשיו בעלי ואתה תפרנס אותי, מאז אני משלם על הכל...הוא אמר את זה
29 בעצבות..." (עמ' 92 ש' 10-5 ועמ' 94 ש' 8-9).
30
31 72. תובעת 2 העידה כי התלווה לאביה לקניות וראתה כי הוא רוכש מכספיו דברים אישיים עבור
32 ה.ר. וזה נראה לה מוזר: " .קצת נראה לי מוזר ושאלתי אותו אז הוא אמר לי אני בעלה,
33 אני קונה הכל...". (פרו' ראשון, עמ' 8).
34

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

- 1 73. כך גם לטענת התובעים, פ.כ. היה מאוד נסער מההצעה של נתבע 1 שיישא עבור המשפחה שלו
2 במחצית עלות יום הולדת 90 של ה.ר.. שוב, אם כטענתם של התובעים מדובר בכספים משותפים,
3 לא ברור מדוע היה מקום שפ.כ. יזדעזע מהרעיון.
4
5 74. כאשר נודע לפ.כ. ולתובעים שהנתבעים מתכוונים להיכנס כשותפים לחשבונותיה של ה.ר.,
6 ולטענת התובעים, נתבע 1 אף התכוון להעביר את החשבונות על שמו באופן בלעדי ולרוקן אותם
7 לטובתו, הם לא מחו ולא בקשו למנוע את המהלך שהיה פוגע מאוד בזכויותיו של פ.כ. בחשבונותיה
8 של ה.ר. לו סברו שיש לו זכויות (עמ' 24). תובעת אף כתבה ביומנה מפורשות: "אני לא מבינה את
9 אבא. מה הוא מצטרף. זה בכלל לא שייך לו". אף כי בחקירתה טענה כי המשמעות של הדברים
10 אחרת (ש' 6-10), לא היה בכך כדי לגרוע מהעובדה כי נכון לאותו מועד, לא ראתה שלפ.כ. יש יד ורגל
11 בכספיה של ה.ר..
12
13 75. מעדויות התובעים, עולה כי לתחושתם אביהם המנוח נוצל כלכלית במערכת היחסים עם ה.ר..
14 האמור לא עולה בקנה אחד עם טענתם כי כלל הכספים משותפים, שאז כביכול אין חשיבות מאיזה
15 חשבון משולמות ההוצאות באופן פורמאלי עבור שניהם.
16
17 76. אם לא די בכך, גם התנהלותם של התובעים לאחר פטירתו של פ.כ., שחלקו ביניהם את כל רכושו,
18 ולא סברו שלה.ר. מגיעה מחצית מהרכוש, מדברת בעד עצמה. תובעת 4 העידה על כך:
19
20 **"ש. האם זה נכון שאתם חילקתם ביניכם את הרכוש של אבא שלך, את הכספים,**
21 **ולא שמרתם מחצית בצד עבור הילדים של ה.ר.?**
22 **ת. איפה כתוב שיש מחצית, אבא ביקש להניח, אם אני זוכרת נכון, 200 אלף שקל**
23 **לה.ר. וזה הופקד בפיקדון בנאמנות ואיפה עוד כתוב? את רוצה להפנות אותי?**
24 **ש. לא".**
25 **(עמ' 94 ש' 11-16).**
26
27 77. גם בכתב התביעה התובעים לא בקשו לערוך איזון משאבים ולזכות את ה.ר. במחצית הרכוש
28 שנצבר על שם פ.כ.. מסיבה זו לא טרחו לפרט את רכושו של פ.כ. בכתב התביעה, משל מה שנצבר על
29 שמו שייך לו. אך עתרו לפסק דין הצהרתי על פיו מחצית הרכוש שנצבר על שם ה.ר. שייך גם הוא
30 לפ.כ., רק בסיכומיהם טענו לראשונה לשיתוף הדדי וביקשו לערוך התחשבות גם בכספים אשר כבר
31 חולקו בין יורשיו.
32

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ. (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

78. רצונם של התובעים למעט ממשמעות חלוקת רכושו של פ.כ. ללא שיתופה של ה.ר. בטיעון כי ידעו ששווי נכסיה של ה.ר. עולה בהרבה על נכסיו של פ.כ. או כי הרכב היה חייב להימכר בהיותו נכס פסיד, מדבר בעד עצמו.

העדר כוונת שיתוף במשק

79. אין מחלוקת כי את המשק של ה.ר. היא הקימה עם בעלה והוא מצוי בבעלותה מאז שנות החמישים של המאה הקודמת, עשרות שנים טרם היכרותה עם פ.כ. (ס' 3-4 לתצהירו של נתבע 1).

80. על פי ההלכה הפסוקה נכסים שהיו למי מבני הזוג לפני תחילת החיים המשותפים, לא ייחסו באופן אוטומטי תחת כנפי הלכת השיתוף ואך מכוח אותם חיים הרמוניים ותקינים של בני הזוג אלא נדרשת הוכחת כוונת שיתוף ספציפית לגבי אותי נכס.

"החלת עקרון השיתוף על נכסים שרכש כל אחד מבני-הזוג לפני ושלא בקשר עם הנישואין תהיה נוגדת לעתים קרובות את כוונת הצדדים, במיוחד כשמדובר על נישואין בגיל מתקדם, כשלאחד או לשני בני-הזוג יש ילדים מנישואין קודמים. בתקופתנו, כשלנשים נשואות רבות יש נכסים ומקורות הכנסה משלחן ואין הן תלויות בבעלים מבחינה חמרית, יהיו מקרים לא מעטים, בהם בני-הזוג רוצים לשמור על הפרדת נכסים ואינם מעוניינים בשיתוף הנכסים".
(ע"א 595/69 אפטה נ' אפטה, פ"ד כה (1) 566, 561).

81. "השוני בין בני זוג נשואים לבין בני זוג "הידועים בציבור" הינו בנטל ההוכחה וכאמור גם לגבי סוג הנכסים לגבם יוחל השיתוף. הקמתה של חזקת שיתוף שלא נסתרה, עשויה להעיד על שיתוף רק ביחס לנכסים המשמשים את בני-הזוג ביומיום, או בכאלה שנרכשו על ידם במשותף. **אף באשר לנכס משפחתי מובהק כאמור, תידרש מידה מסוימת של הוכחה, אותו "דבר מה נוסף" על עצם החיים הזוגיים, כי אכן התכוונו הצדדים ליצור שיתוף בנכס** ראה בע"מ 1398/11 אלמונית נ' אלמוני [פורסם בנבו] (2012).

בעניין זה אין הבדל ממשי בין ידועים בציבור ובין בני זוג נשואים, כאשר נבחנת סוגיית שיתוף ספציפי בנכס, אשר הובא אל החיים המשותפים, אך על ידי אחד מבני הזוג, ללא תרומה של האחר. **נטל ההוכחה הרובץ על הידוע בציבור הטוען לשיתוף רכושי, הינו נטל כבד יותר מאשר על בן זוג נשוי הטוען לשיתוף כאמור.** הנטל הראייתי המוגבר הינו כפול: מחד - נטל מיוחד להוכחת קיומה של הלכת שיתוף בין ידועים בציבור בכלל ומאידך, **נטל כבד להוכחת שיתוף בנכס חיצוני שנרכש קודם התגבשות היחסים "לידועים בציבור" בפרט**". (תמ"ש (חי') 8386-01-14 פורסם בנבו מיום 15.12.16).

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

- 1 82.. התובעים טוענים כי גם נכס חיצוני עשוי להפוך לנכס משותף כאשר הוא נטמע ומתערבב ברכוש
2 המשותף. לטענתם, על פי הלכת אבו-רומי יש להקל על בן זוג הטוען לבעלות משותפת בדירת
3 המגורים. ומקום שבית המשפט משתכנע כי על הזוג חלה הלכת השיתוף אין לערוך הבחנה
4 והתחשבות על הנכסים שנרכשו טרום החתונה, בפרט כאשר רמת המחויבות של הצדדים זה כלפי
5 זה במשך תקופת חיים ארוכה מהווה "ראיה נוספת" התומכת בשיתוף הספציפי. אציין כי הפסיקה
6 שהובאה על ידי התובעים אינה רלוונטית לנסיבותיהם האישיות של המנוחים, עליהם חלה הלכת
7 השיתוף ולא משטר חוק יחסי ממון, בעניינם של המנוחים לא מדובר בבית שנרכש זמן קצר לאחר
8 חיים משותפים ומומן בחלקו בזמן שחיו ביחד, ולא הוכחה תלות כלכלית בין המנוחים.
9
- 10 83. כך גם התובעים לא הוכיחו כוונת שיתוף ספציפית של ה.ר. ליצור שותפות של פ.כ. במשק.
11
- 12 84. במהלך חייהם המשותפים של המנוחים לא בוצעה שום השקעה כלכלית במשק.
13
- 14 85. רישום שמו של פ.כ. בשלט בפתח הבית אין בו כדי ליצור אותו קשר של בעלות.
15
- 16 86. גם טענת התובעים כי המנוחים התכוונו למכור את הבית של ה.ר. ולעבור לדיר מוגן (נספח י"ד)
17 לא הוכחה, ואין בצירופם של החוברות כדי להצביע אחרת. העובדה היא שה.ר. מעולם לא מכרה את
18 המשק.
19
- 20 87. ה.ר. לא ראתה את פ.כ. כשותף במשק, והדבר נכתב על ידה במפורש בצוואותיה.
21
- 22 88. בצוואת 1992 ובצוואת 2007, אשר בהן נכללה הגדרת המשק כ"בית המגורין- פרושו בית
23 המגורין הנמצא ***** (חלקה *****) השייך לי ובו הנני מתגוררת בפועל". גם העובדה
24 שבצוואותיה ה.ר. שמרה לעצמה זכות שליטה מוחלטת במשק, והעניקה לפ.כ. זכות מגורים בלבד
25 מעידה כי ראתה את עצמה הבעלים הבלעדי של המשק. על פי שתי הצוואות אין שום מצב בו ילדיו
26 של פ.כ. היו זכאים לרשת את שווי מחצית המשק של ה.ר..
27
- 28 89. בצוואת 1992 בסעיף א ה.ר. מקנה לפ.כ. זכות מגורים אישית ובלעדית, להתגורר בבית עד
29 לאריכות ימיו וכי "אסור לו להרשות לכל אדם זולתו להחזיק בבית המגורין ו/או להשתמש בו".
30 בסעיף ד' לצוואה ה.ר. מורשה את המשק לילדיה תחת מגבלת זכות המגורים של פ.כ.. בסעיף ד 3
31 ה.ר. נתנה לילדיה את האפשרות למכור בכל זאת את המשק עוד בחייו של פ.כ., ובמקרה זה בלבד
32 היא מעניקה לפ.כ. זכות לקבל את שווי מחצית תמורת המשק. ואולם פ.כ. רשאי לעשות בשווי
33 מחצית המשק לצרכיו בלבד והוא לא רשאי להוריש לתובעים אפילו את היתרה שתיוותר ממחצית
34 המשק לאחר מותו: "זכותו של חברי לחיים לקבל חלק מתמורת הבית הנה אישית בלבד ואיננה

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ. (המנוח) ואח' נ' ר.ע.

תיק חיצוני:

1 ניתנת להעברה ו/או להורשה, לא בצוואה ולא ע.פ.כ.י דין. במות חברי לחיים תפוג ההוראה בדבר
2 חלקו בתמורה והיא תחולק בין ילדי, כל אחד מהם 1/3 חלקים".

3
4 90. בשנת 2007 ה.ר. כתבה צוואה חדשה הזזה לקודמת משנת 1992 למעט שני הבדלים: האחד,
5 ילדיו של בנה ד.ר. ז"ל נושלו מהצוואה, והשני, זכות המגורים של פ.כ. במשק הפכה למוחלטת,
6 נשללה מילדיה הזכות למכור את המשק כל עוד פ.כ. בחיים.

7
8 **"(ב) אסור לבתי ת.א. ו/או לבני ע.ר. למכור את בית המגורין ו/או לעשות בו עסקה או**
9 **פעולה שיש בהן כדי פגוע בזכותו של חברי לחיים, כמפורט מעלה בסעיף 1"**

10
11 91. ההסבר שניתן לעריכתה של הצוואה החדשה שערכה ה.ר., הוא מתן ביטוי לאכזבתה מהעדר
12 קשר עם ילדיו של בנה ד.ר. מאז פטירתו, ועל כן, הדרתם מרכושה הוא ההבדל המהותי בין הצוואות.
13 השינוי בין הצוואות בזכות המגורים של פ.כ. אינו משמעותי, ובכל מקרה לא היה בצוואת 2007 כדי
14 להרע את מצבו של פ.כ., שכן אדרבא על פיה זכה לחיות בבית עד ליום מותו.

15
16 92. גם התובעים לא ניזוקו בצוואת 2007 לעומת צוואת 1992, מאחר שגם הם על פי צוואת 1992,
17 אם הייתה ה.ר. הולכת לעולמה לפני פ.כ., מה שלא ארע, וגם אם ילדיה של ה.ר. היו מחליטים למכור
18 את המשק ולתת מחצית תמורתו לפ.כ., אזי ה.ר. אסרה על פ.כ. להוריש לתובעים את יתרת הכספים
19 שיוותרו לו ממכירת המשק, ויתרה זאת הייתה אמורה לחזור לכיסיהם של הנתבעים.

20
21 93. טענות התובעים כנגד תקפות צוואת 2007, בין היתר כי נעשתה בהיותה של ה.ר. דמנטית ותחת
22 השפעה בלתי הוגנת לאור הדרתם של צאצאי בנה ד.ר. המנוח, כי נתבע 1 הוא שהוביל את אמו לכתוב
23 צוואה חדשה כאשר תפקודיה היו ירודים, כי יש לזקוף לחובתם של הנתבעים אי הבאת מסמכים
24 רפואיים בנוגע למצבה של ה.ר. וכי אשת נתבע 1 ליוותה את המנוחה לנוטריון לעריכת הצוואה ויש
25 לה מעורבות בעשייתה, כל אלה אינם רלוונטיים למחלוקת בתביעה זו, והיה מקום להעלותם בהליך
26 התנגדות לצוואה, טרם קיומה.

27
28 94. בכל מקרה, גם אם הייתה נפסלת צוואת 2007 ומקוימת צוואת 1992, לא היה בכך כדי לסייע
29 בידי התובעים.

30
31 95. התובעים טענו בתצהירים ובסיכומים (עמ' 29-30) כי גם אם צוואתה של ה.ר. מ-1992 מובילה
32 למסקנה כי רק בנסיבות מסוימות מאוד זכאי פ.כ. לקבל מחצית המשק, פ.כ. ידע והאמין אחרת
33 וזאת מכוח הבטחה שניתנה לו בעל פה מה.ר., ומבחינתם צוואה זו מוכיחה כי יש בסיס להבנתו של
34 פ.כ. כי הוא רשאי לקבל מחצית המשק לידי. התובע 3 הצהיר כי זכורה לו סיטואציה בה סיפר לו
35 אביו פ.כ. על שכן שפלש לתוך חצר הבית ב**** וכששאל אותו מדוע הוא כועס, ענה לו פ.כ. כי הוא

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ. (המנוח) ואח' נ' ר.ע.

תיק חיצוני:

- 1 "לא מסכים שהגדר תהיה בשטח הבית שלו ושל ה.ר.". התובעים טענו כי מבחינת אביהם ה.ר.
2 התחייבה לרישום מחצית המשק גם עליו. התובעים הטעימו כי מאחר ופ.כ. לא היה בעל ידע משפטי
3 ההתחייבות של ה.ר. כלפיו הייתה אמורה להתממש באמצעות צוואתה. בחקירתה של התובעת 4
4 נטען כי ההסכם בין המנוחים נעשה בעל פה מכיוון שהייתה ביניהם מערכת אמון וכבוד הדדי (עמ'
5 53 ש' 19-12).
- 6
- 7 96. טענות התובעים לקיומו של "הסכם בעל פה" לגבי בעלות פ.כ. על מחצית המשק לא הוכחו אלא
8 נטענו בעלמא. לא הוצגה כל ראיה על כך שה.ר. ערכה מצג בפני פ.כ. כי הוא יזכה במחצית המשק
9 וכי לפ.כ. הייתה בפועל הסתמכות על מצג שכזה. פ.כ. היה מודע לתוכן צוואותיה של ה.ר., הן משום
10 שערכו את צוואת 1992 באותה העת אצל אותו עו"ד, והן משום שהצוואות נמצאו בין חפציו של פ.כ.
11 עצמו.
- 12
- 13 97. בצוואותיו המוקדמות של פ.כ. מהשנים 1987 ו-1992 לא נרשם כי קיימות לו זכויות בעלות
14 במשק. בצוואתו משנת 1987 ציווה: " הנני מוריש בזה את כל רכושי שיהיה לי בשעת פטירתי, כגון:
15 נכסי דלאניידי (אם יהיו לי בכלל), נכסי דניידי, חשבונות בנק מכל סוג..." מחצית לילדיו ומחצית
16 לה.ר. ובצוואתו משנת 1992 ציווה: " כי יאריכו ימיה של חברתי לחיים, הנני מצווה ומוריש לה את
17 תכולת הבית שאנו מתגוררים יחדיו בשעת פטירתי, בשלמותה. כמו כן, הנני מצווה ומוריש לחברתי
18 לחיים את מחצית עזבוני".
- 19
- 20 98. פ.כ. בצוואות המוקדמות לא רואה את עצמו כשותף במשק של ה.ר., או כבעלים של נכס
21 מקרקעין ומצווה על "נכסי דלא ניידי (אם יהיו לי בכלל)".
- 22
- 23 99. העובדה שפ.כ. ידע שאין לו חלק במשק, ולא תהיה לו האפשרות להוריש חלק מהמשק לילדיו
24 לאחר מותו, בין אם יימכר המשק בחייו ובין אם לאו, אך לא פעל במהלך חייו להכיר בזכויותיו בדרך
25 משפטית מעידה כי הוא אף לא סבר כי מגיע לו חלק מהמשק.
- 26
- 27 100. התובעים טענו כי פ.כ. אמר להם ש "ה.ר. הבטיחה לי שהיא רושמת בצוואה שלה את הבית
28 גם עליי" (ס' 25 בתצהירה של תובעת, תובע 3 בעדותו בעמ' 84 ש' 3-2 ותובעת 4 בעדותה בעמ' 65 ש'
29 11-13). "כשאמרתי לאבא, אבא אל תתרגש, הוא אמר לי הבית גם שלי, ה.ר. הבטיחה לי בצוואה
30 שהיא רושמת את הבית גם עליי" (תובעת 4 עמ' 53 ש' 8-10), "הוא הדגיש את זה כמה פעמים שהיא
31 הבטיחה לו והבטיחה לי והבטיחה לי..." (תובע 3 עמ' 85 ש' 33-36). אמירות אלה של פ.כ. דווקא
32 מוכיחות כי הוא ראה את המשק כשייך לה.ר., ועל כן יכלה ליתן הוראות לגביו. לא מן הנמנע כי פ.כ.
33 התכוון לזכות המגורים אשר אכן הוענקה לו בכל הצוואות.
- 34
- 35 101. התובעים במהלך חייהם המשותפים של המנוחים ראו את המשק כרכושה הבלעדי של ה.ר..
36 תובע 3 נשאל מתי התחיל לחשוב שלפ.כ. מגיע חצי מהבית של ה.ר., והשיב על כך: "רק בשנים

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ. (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

- 1 האחרונות אחרי שכבר, שהתחיל כל הנושא, כשה.ר. כבר התחילה להיות דמנטית ולא זה, הנושא
2 עלה. ש. הנושא עלה על ידי מי? ת. על ידי כולנו".
3 (פרוט' 1 עמ' 83 ש' 14-36).
4 תובעת 2 ביומנה האישי רשמה: "כל השנים הוא משלם את כל ההוצאות שלהם בתמורה
5 ל"שירותים" שלה ולזכות לגור בבית שלה ב****".
6
7 102. בשנת 2008 השנה האחרונה לחייו של פ.כ., חל שינוי מהותי באיזון שנשמר במשך 36 שנים,
8 ביחסים בין המנוחים וביחסיו של פ.כ. עם התובעים. המנוחים התדרדרו בריאותית, ה.ר.
9 קוגניטיבית ופ.כ. נפשית, ה.ר. הפכה להיות תלויה בפ.כ. והוא הפך להיות תלוי בתובעים.
10
11 103. יומנה האישי של תובעת 2 חושף את פ.כ. כמי שנוקק לסיוע תדיר בריאותית ונפשית (נספח ט"ז
12 משנת 07 "אבא לא מרגיש טוב", "אבא מותש", "לאבא מאוד קשה וה.ר. כבר לא מסוגלת" ובמהלך
13 שנת 08 "היום העובדת של אבא צריכה להתחיל לעבוד", "אבא מתקשה לתפקד", "אבא במצב
14 בריאותי קשה", "אבא שבור נפשית").
15
16 104. פ.כ. ערך שתי צוואות נוספות בשנת 2019 בחודש נובמבר ובחודש ינואר.
17
18 105. בשתי צוואותיו האחרונות פ.כ. מציין לראשונה כי הוא מכר את המשק שלו ביוקנעם לטובת
19 שימוש בכספי המכירה בחייהם המשותפים: "בחינו המשותפים החלטנו, זוגתי לחיים ה.ר... ואני,
20 במשותף, כי המשק שהיה לי ב***** יימכר, כי נמשיך להתגורר בבית ב*****, וכי נעשה
21 שימוש בכספי מכירת המשק שלי בחיינו המשותפים, וכך אכן נעשה"
22
23 106. בעוד שבצוואת ינואר 2009 פ.כ. הוריש לה.ר. 40% מרכושו, בצוואת נובמבר 2009 התובעים
24 זכו בכל רכושו של פ.כ.. כמו כן, במסגרת צוואת נובמבר 2009 עו"ד גדי שילדן מונה כמנהל עיזבון
25 לצורך ניהול קרן נאמנות בסך של 200,000 ₪ שיועדה לרווחתה של ה.ר., במקרה שבו: "שה.ר.
26 תסכים לנצל את כל רכושה שלה לצרכיה האישיים ללא העברות במתנה. במקרה של צורך שכזה,
27 יעביר גדי שילדן לה.ר., מתוך חשבון הבנק המיוחד, סכומים לצרכיה האישיים מידי חודש בחודשו".
28
29 107. לכל אחד מהצדדים, גרסה משלו לסיבה לשינוי הדרמטי שחל בשתי הצוואות האחרונות שערך
30 המנוח בשנת 1997 לעומת הקודמת משנת 1992.
31
32 108. הנתבעים טענו כי התובעים נצלו את חולשת המנוחים. בדצמבר 2008 תובעת 4 הצטרפה
33 כשותפה לחשבונות הבנק של פ.כ., ולראשונה קבלו התובעים מידע כי פ.כ. צבר למעשה כמיליון וחצי
34 ₪, זאת בנוסף לעובדה שהמשק של ה.ר. עמד לעבור פרצלציה, ואלו יצרו בקרב התובעים

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ. (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

- 1 מוטיביציה לרשת חלק מזכויותיה של ה.ר.. לצורך זה יצרו התובעים מצג מלאכותי של שותפות
2 רכושית בין המנוחים ואף שילמו כמה מאות שקלים עבור הפרצלציה מחשבונו של פ.כ..
3
4 109. כך לגרסתם, להשגת מטרתם גם הפעילו על פ.כ. בן ה- 98 מניפולציות רגשיות ושכליות, אשר
5 הביאו אותו לחשוב שהנתבעים עומדים לפגוע בו ובה.ר., שנתבע 1 עומד לרוקן את חשבונות הבנק
6 שלה ולסלקו מביתה, והניעוהו לשנות את צוואתו באופן שהוא סבר בטעות כי יגן עליהם. לטענתם
7 חששותיו של פ.כ. מנתבע 1 היו תוצר של היסטריה וטפטוף רעל שהתובעים זרעו בנפשו, ובשל הסתה
8 זו היה פגוע פ.כ. שלא בצדק מכל נושא מימון יום הולדתה של ה.ר. וכן מאי הזמנתו כביכול ליום
9 הולדתה של אשת נתבע 1.
10
11 110. התובעים לעומת זאת טוענים כי הסיבה לעריכת הצוואות החדשות בשנת 2009, היא השמטת
12 הקרקע תחת רגליו של פ.כ., שידע על כניסתו של נתבע 1 כשותף לחשבונותיה של המנוחה ה.ר. רק
13 ב-12/2008, על אף היותה דמנטית, ונאבק לעיגון זכויותיו אל מול נתבע 1. התובעים מצטטים
14 בסיכומיהם את עדותה של תובעת 4 אשר כינתה נתבע 1 כ"בוס גדול" ששומט לאביה את הקרקע
15 הבטוחה של האמון והזוגיות. התובעים מסתמכים על יומנה של תובעת 2 אשר מתארת מצב קשה
16 ופגיע של פ.כ. לאחר שנתבע 1 קבע כי ישלם כל אחד מהם מחצית הוצאות משפחתו ביום הולדתה
17 של ה.ר..
18
19 111. התובעים צרפו מכתב בכתב יד של פ.כ. מיום 12.1.09, אשר רשם כי נפגע ונעלב מהצעתו של
20 נתבע 1 בעניין חלוקת מימון יום ההולדת של ה.ר.. פ.כ. אף כתב על כך שילדיו חושבים להחרים את
21 יום הולדתה של ה.ר. גם מהכתוב ביומנה האישי של תובעת 2 מורגשת הסלידה ממשפחתה של ה.ר.,
22 ובמיוחד מבנה נתבע 1 ומאופן התנהלותו.
23
24 112. מעדותם של התובעים עולה כי פ.כ. אכן חשש שהנתבעים עומדים לפגוע בו ובה.ר., וזוהי הסיבה
25 שביקש לשנות את צוואתו משנת 92 מתוך כוונה להגן על ה.ר. והתובעים.
26
27 113. תובעת 2 העידה כי: "אבא ידע שע.ר. הולך להשתלט על כל הכספים והוא היה מאוד,
28 מאוד מודאג לגבי ה.ר." (עמ' 17 ש' 22-21). ובהמשך: "אבא שלי ידע שהולכים לרוקן
29 לו את החשבונות" (עמ' 25 ש' 15). "בעוד ע.ר. מנסה להוציא אותו בכל כוחו מהבית. בכל
30 הדרכים היו כשרות בעיניו. גם במחיר של השפלה, הבאתו של אבא שלי לידי בכי, לידי
31 רעד בכל הגוף. חוסר יכולת לדבר" (עמ' 16 ש' 35-32). גב' ח.ר. העידה על שיחה עם פ.כ. בשנת
32 2009 שאמר לה: "פ.כ. היה במצב נפשי מאוד קשה... והוא אמר לי שהוא עובר דברים נוראיים עם
33 המשפחה, והוא אמר בפירוש הוא אמר שממש מגרשים אותו" (פרוט' 2 עמ' 38 ש' 25-21).
34

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ. (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

- 1 114. עו"ד גדי שילדן ב"כ התובעים הוא שהפנה את פ.כ. לערוך צוואה חדשה אצל עו"ד שמואלי
2 חותנה של שותפתו למשרד, לאחר שפ.כ. פנה להתייעץ עימו, והוא ראה את עצמו כמנוע ממעורבות
3 בנושא (פרוט' שני עמ' 7 ש' 17-20).
- 4
- 5 115. עו"ד שמואלי תיאר את פ.כ. כמצוי באיום "לא רק מזה שהוא עצמו עלול להיפגע או
6 להיזרק מהבית אלא את החשש שלו שאולי לא יוותר כסף לטפל בה.ר." והוסיף לעניין מצבו
7 הרגשי: "האיש היה מריר. האיש היה מריר ביחסים שלו עם בני המשפחה של ה.ר., של
8 גב' ה.ר. ... "אבל הגיל כבר עשה את שלו והמתחים היו גדולים והחרדות בטח השפיעו עליו וזה בערך
9 האווירה הוא היה בה... הוא הרגיש שהוא נמצא תחת איום אולי של בני המשפחה... אולי לסלק אותו
10 מהבית... ואני הופתעתי. אני אומר לך בכנות. אני אישית הופתעתי מהמידע שהוא זרק. הנה
11 הבן המפורסם, שלום לך. עכשיו, הוא חשש ממר ע.ר. הוא ממש דיבר שהוא חושש ממנו...
12 יכול להיות שהחששות שלו ממר ע.ר. לא היו במקום. זה בהחלט יכול להיות אבל זה מה
13 שהוא סיפר לי... אם הוא טעה או שהטעו אותו או ש, אני לא אחראי" (פרוט' 2 עמ' 11-
14 16).
- 15
- 16 116. עו"ד שמואלי האמין לפ.כ. כאשר סיפר לו שהוא וה.ר. השתמשו מכספי תמורת המשק של פ.כ.
17 לצורך חייהם המשותפים, וטען כי לא בדק זאת. "ש. בסעיף 5 לצוואה, תחת הכותרת תכולת הבית,
18 נכתב לכאורה מפיו של מר פ.כ. שהוא וה.ר. עשו שימוש בכספי מכירת המשק שלו לחייהם
19 המשותפים. יתכן, זה מה שהוא אמר"
20 ... ואני רוצה לשאול אותך האם בדקת גם בראיות, לא רק בתחושות בטן, שמר פ.כ. מכר את המשק,
21 הכניס את הכספים לשימוש שלו בחיים עם הגב' ה.ר. והיה כך או היה אחרת כפי שהוא סיפר, או
22 האם נכון לומר שזו היתה הגרסה שלו?
23 ת. תקשיבי, אני לא קיבלתי שם תפקיד מעבר ל-לרשום את רצונו כצוואה. זה לא היה מתפקידי
24 לחקור". (פרוט' עמ' 16 ש' 16-24).
- 25
- 26 117. לעו"ד שמואלי לא הייתה תשובה, מדוע צוינה עובדת השימוש בכספי מכירת המשק שהיה לפ.כ.
27 לטובת חייהם המשותפים של המנוחים בשתי הצוואות בשנת 2009. (פרו' שני, עמ' 10).
- 28
- 29 118. הפער בין שתי הצוואות של שנת 2009 הוא אחד עשר חודשים. ביום 9.11.09 פ.כ. פנה בשנית
30 לעו"ד וביקש לתקן את צוואתו. בשלב זה פ.כ. לא רק חשש שהנתבעים יתנכלו לו וינסו לשלול ממנו
31 את זכות המגורים אלא שהם יתנכלו לה.ר., יזניחו את הטיפול בה, וירוקנו את כספיה. לעניין זה
32 העיד עו"ד שמואלי: "אם אנחנו נסתכל על התיקון של הצוואה מינואר לנובמבר, אנחנו נראה... שמה
33 הוא מגלה את החשש שלו לא רק מזה שהוא עצמו עלול להיפגע או להיזרק מהבית אלא את החשש
34 שלו שאולי לא יוותר כסף לטפל בגב' ה.ר.... הוא רצה להבטיח את הטיפול בה, כי אם חלילה בני

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

- 1 המשפחה שלה ייקחו את הכספים, שתהיה קרו שממנה תטופל הגברת... החשש שהיה לו שה.ר. גם
2 יכולה להישאר בלי כספים ובלי טיפול" (עמ' 11 ש' 22 עד עמ' 12 ועמ' 26 ש' 24-25).
- 3
4 119. לעו"ד שמואלי לא היו תשובות, לגבי אופן אכיפת המנגנון של קרן נאמנות עבור ה.ר. ולהעדר
5 הבטחת זכות המגורים שלה בבית עד אחרית ימיה. פ.כ. שפעל לשינוי צוואתו פעמיים כדי להגן על
6 ה.ר. לא גיבה את המהלך המשפטי עד תום.
7
- 8 120. כך בצוואה של נובמבר 2009 עו"ד שילדן מונה כמנהל עזיבון לצורך ניהול קרן נאמנות בסך של
9 200,000 ₪ שיועדה לרווחתה של ה.ר.. אלא שאיש מלבד התובעים לא ידע על קיומה וגם לא היה
10 ברור כיצד ניתן ליישמו.
11 עו"ד שמואלי העיד לעניין זה:
- 12
13 "ש. לעו"ד שילדן היה ייפוי כוח לפעול בחשבונות של ה.ר.?
14 ת: אין לי מושג.
15 ש: אז אם כך, איזה מנגנון קבעתם שיאפשר למר שילדן לדעת שהכסף של ה.ר. נגמר והוא נדרש
16 להעביר לה את אותם 200 אלף שקלים?
17 ת: שאלה טובה.
18 ש: ותשובה?
19 ת: אבל התשובה היא שלא התעמקתי בזה. פשוט לא התעמקתי בזה".
20 (פרו' שני, עמ' 19).
- 21
22 121. התובעים גם לא יידעו את ה.ר. על המנגנון שנקבע לטובתה באמצעות האפוטרופוס. התובעים
23 שלחו לבקשת האפוטרופוס הכללי אישור על משלוח הבקשה לצו קיום צוואתו של פ.כ. בדואר רשום
24 לכתובתה של ה.ר. ולא יידעו את ב"כ היועמ"ש כי לטענתם ה.ר. דמנטית.
25 התובעת 4 העידה לעניין זה:
- 26 "ש. טוב. ה.ר. היא אחד היורשים בצוואה, אבל את טוענת שהיא הייתה דמנטית באותו
27 זמן. כשהאפוטרופוס הכללי דרש מכם הוכחה שה.ר. יודעת על הליך הבקשה לצו קיום
28 צוואה, אתם יידעתם את האפוטרופוס הכללי שמדובר באישה דמנטית?
29 ת. שאנחנו יידענו? תשאל את עוה"ד.
30 ש. אני לא שואלת את עוה"ד כי הוא לא נחקר, אז התשובה שלך היא שאת לא יודעת
31 אם יידעתם?
32 ת. אני יודעת שאנחנו יידענו את האפוטרופוס הכללי בנוגע לצוואה.
33 ש. אבל יידעתם שה.ר. דמנטית?
34 ת. היו לנו מסמכים שה.ר. דמנטית, אני לא יודעת.

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

- 1 ש. אני לא יודעת, ד., אני שואל אותך.
2 ת. אני לא יודעת.
3 ש. אוקי. אתם יידעתם את ע.ר. או את ת.א על הליך צו קיום הצוואה?
4 ת. עוה"ד אמר שהוא שלח על פי הדרישה של האפוטרופוס הכללי, הוא שלח את צו
5 קיום הצוואה אלינו אל הכתובת.
6 ש. לאיזו כתובת?
7 ת. ל***** , לה.ר. ב*****".
8 (פרוי ראשון, עמ' 97).
9
10 122. התובעים לא פנו אל הנתבעים ולא יידעו אותם על צוואתו של פ.כ. ומכל מקום לא הציגו כל
11 ראייה לכך שה.ר. או הנתבעים ידעו על קרן הנאמנות שעו"ד מחזיק עבורה.
12 תובע 3 אישר בעדותו: "ש. לא אמרתם את זה לע.ר. ות.א נכון? ת. אמרנו בינינו לבין עצמנו, עם ע.ר.
13 לא יכולנו לדבר. ש. ועם ת.א. ? ת.א. לא רואים אותה היא לא באזור בכלל. ש. לא, כי בדרך כלל
14 מדברים גם בטלפון. ת. לא דיברנו" (עמ' 125 ש' 19-13).
15
16 123. בצוואות פ.כ. משנת 2009 לא הוסדרה זכות המגורים בבית לה.ר. וזאת בניגוד לצוואותיה בהן
17 הובטח לפ.כ. המשך מגוריו בבית עד יום מותו. חסר זה עשוי להצביע על הילך רוחו האמיתי של פ.כ.
18 שראה בה.ר. כבעלת הבית עד שלא נדרש להבטיח את זכות המגורים שלה.
19 עו"ד שמואלי נשאל אף על נושא זה:
20 "ש. הצוואה של מר פ.כ. שבה הוא טוען לכאורה שהוא הבעלים של מחצית הבית, לא
21 כוללת זכות מגורים לה.ר. לאחר מותו של פ.כ.. האם העלית בפניו את הנושא הזה?
22 ת: שנייה. אני חושב שזה כן מופיע. אה, אולי בצוואה הזו גם? דקה אחת, תני לי
23 להסתכל. בסעיף 5 לצוואה של 6 בינואר זה מופיע.
24 ש. אני לא רואה שזה מופיע גם הלאה
25 ת: לא, לא, אני חשבתי שפה בפתק.
26 ש: זאת אומרת שמר פ.כ. התכוון שלאחר מותו ילדיו יוכלו למכור את הבית, להוציא
27 את ה.ר. מהבית שבו היא גרה מאז שנת 1944?
28 ת. לא, אני לא חושב שזה מה שזה אומר.
29 ש. אלא מה זה אומר? מה זה אומר במשמעות המעשית כשאין זכות מגורים?
30 ת. דקה, דקה, אני. אם זה לא מופיע, זאת טעות שלי.
31 ש. מה זאת אומרת זאת טעות שלך? יכול להיות ש,
32 ת. שלא העליתי משפט כזה. הייתי צריך לחשוב על זה אז".
33

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ. (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

- 1 124.פ.כ. במשך 36 שנות חייו במשק של ה.ר. לא דאג להסדיר את יחסיו הרכושיים עם ה.ר. בהסכם
2 ממון מסודר אלא באמצעות צוואות בלבד, במסגרתן קיבל רק את זכות המגורים במשק אך לא
3 זכויות בעלות או ירושה. העובדה ש.פ.כ. לא ביקש לערוך הסכם ממון כדי להבטיח זכויות בעלות
4 במשק אם אכן סבר שמגיעות לו, בפרט שהיה מלווה ביעוץ משפטי של חתנו שהיה לו אינטרס ליצור
5 בעלות כזאת, מעידה ש.פ.כ. ו/או ה.ר. סרבו לערוך הסכם ממון.
6
- 7 125.כמעט שלוש שנים לפני פטירתו של פ.כ., במהלך שנת 2007 חתם נתבע 1 המנוח על הסכם ממון
8 עם מי שהייתה ידועתו בציבור. בהליך המשפטי שנקט כדי לקבל את זכויותיו מכוח הסכם הממון
9 בביה"ד לעבודה ייצג אותו עו"ד שילדן ותובעת 2 העידה לטובתו. מכאן, שהתובעים הבינו כי יש צורך
10 בעריכת הסכם ממון או חיים משותפים, כשהמנוחים היו עודם בחיים, וזאת לצורך יצירת שותפות
11 בנכסים. העובדה כי פ.כ. בחר שלא לממש את שותפותו במשק באמצעות הסכם, חרף האמור
12 מצביעה על ויתור מצידו.
13
- 14 126.פ.כ. לא עמד על זכותו לשיתוף במשק של ה.ר. גם בשנת 2009 כשלגרסת התובעים האמין בכל
15 מאודו כי נתבע 1 מתכנן לנשל אותו מזכויותיו ברכושה ו"ידע כן להעריך שנכנס בוס חדש לחיים
16 ששטם את כל ההסכמים ביניהם" (עדות תובעת 4 עמ' 51 ש' 6-8). בשנה זו טענו התובעים כי נתבע
17 1 כפה על ה.ר. לצרף אותו לחשבונות שלה בניגוד לרצונה. תובעת 4 העידה: "אני בעצמי הגעתי
18 הביתה וראיתי את ע.ר. לוחץ על ה.ר., אמא שלו תני לו זכות חתימה בחשבון שלך, וה.ר. אמרה אני
19 לא אתן לך להיות בחשבונות שלי" (פרוט' 1 עמ' 56 ש' 4-7). עוד נטען כי הנתבעים צרפו את עצמם
20 לחשבונותיה של ה.ר. תוך ניצול היותה דמנטית. תובעת 2 העידה: "אי אפשר לקחת אותה לבנק
21 ולהעביר חשבונות על שמה כשהיא דמנטית" (עמ' 24 ש' 8-10) ותובעת 4 העידה: "ע.ר. כבר חודש
22 לפני כן הביא את ה.ר. לזכות חתימה בחשבון שלה כשהיא הייתה דמנטית ואבא לא ידע מזה אפילו"
23 (עמ' 48 ש' 17-18). לטענת התובעים, פ.כ. אף אמר להם שהנתבע 1 העביר את חשבונותיה של ה.ר. על
24 שמו בלבד. תובעת 2 העידה: "מאיפה קבלת את המידע שטוען שהחשבונות של ה.ר. עברו על שם
25 ע.ר. ? ת. מאבא" (עמ' 25 ש' 21-23). פ.כ. אף היה בטוח שנתבע 1 ירוקן את ה.ר. מכל נכסיה (עדות
26 תובעת 2 עמ' 24 ש' 17-21 ועמ' 25 ש' 14-16), ושיתף את התובעים בסכנה הנשקפת לה.ר. מנתבע 1
27 (ש' 21). תובעת 4 העידה לעניין זה: "אבא אמר לנו בתקופה שכבר אבא היה זקוק לנו יותר כי הוא
28 היה צריך לעמוד מול ע.ר. וגם להגן על ה.ר. מפני ע.ר., מפני הרצון שלו להיכנס לחשבונות" (עמ' 63
29 ש' 1-3). עוד טוענים התובעים כי נתבע 1 הסעיר את פ.כ. כאשר דרש ממנו לשלם מחצית מעלות יום
30 ההולדת של ה.ר. עדות תובעת 2: "ש. אז מה הסעיר אותו? ת. שפה פתאום עושים הפרדה פתאום
31 מנתקים את המשפחה שלו...כי הייתה פה הפרדה בין המשפחה אבא לא רצה את זה כל השנים הם
32 כל הזמן דאגו שהמשפחות תהיינה ביחד" (עמ' 30 עד עמ' 31 ש' 12). לטענת התובעים, פ.כ. שיתף
33 אותם בכעסו על נתבע 1 שדרש ממנו דין וחשבון עבור סך של 2500 ₪ שמשך מחשבונה של ה.ר. בלי
34 ליידע אותו ובכך "שטם לו את כל הקרקע הבטוחה של הזוגיות" (עדות תובעת 4 עמ' 51 ש' 1-8).

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ. (המנוח) ואח' נ' ר.ע.

תיק חיצוני:

- 1
2 127.פ.כ. התייעץ באותה השנה עם עו"ד שילדן בנוגע להכנת צוואה חדשה. ראה עדות תובעת 4 :
3 "כשאנחנו ישבנו לשבעה גדי אמר לנו שאבא התקשר אליו ואמר לו שהוא רוצה לערוך צוואה" (עמ'
4 65 ש' 25-26).
- 5
6 128.קשה להניח שאיש מן התובעים לא יעץ לו להגן על זכויותיו באמצעות נקיטה בהליכים
7 משפטיים. לעניין זה, לא מתקבלת על הדעת גרסת התובעים לפיה עו"ד שילדן לא שוחח מעולם עם
8 פ.כ. על הצורך בהסדרת זכויותיו מול ה.ר.. התובעים היו ערים לצורך בהסדרת הנושאים הרכושיים,
9 ואין זה מן הנמנע שהביאו זאת גם לידיעת פ.כ., ובמיוחד לקראת אחרית ימיו, עת שהיו סמוכים כי
10 הוא צפוי להיות מנושל מכל זכויותיו ברכושה של ה.ר. עקב התנהגות הנתבע 1.
- 11
12 129.גם מעדותו של עו"ד שמואלי עולה כי לפ.כ. הייתה הזדמנות סבירה לתבוע את החלק המגיע לו
13 מה.ר. עוד בחייו, אם אכן סבר כי מגיע לו חלק. עו"ד שמואלי העיד כי התרשם שפ.כ. חשש
14 שהנתבעים יפגעו בזכות המגורים שלו בבית וברכושה של ה.ר.. עו"ד שמואלי הבין מפ.כ. כי יש לו
15 זכויות נטענות לחצי המשק והבהיר לו כי אם יש לו חשש, עליו להסדיר את בעלותו הנטענת במשק
16 באמצעות תביעה משפטית ולא באמצעות צוואה :
17 "ש. או.קיי. עכשיו תסביר לי בבקשה איך צוואה עוזרת לו אם רוצים לסלק אותו מהבית?
18 ת. תקשיבי, הנושא של הבית, אני אמרתי לו שנושא של מקרקעין, של בית, זה דבר שכורך מעשה
19 בכתב, להגיש תביעה או לבצע משהו מהסוג הזה. הוא לא רצה לשמוע. הוא לא רצה לשמוע. אבל
20 הוא רצה שהדבר הזה יהיה רשום...אני כן הערתי לו לגבי הנושא של הנכס שלדעתי צריך לבצע פעולה
21 נוספת...הוא היה עקשן לא לתבוע. הוא אמר אני לא תובע את הגברת. במפורש. הוא היה עקשן.
22 אני לא תובע...
23 ש. זאת אומרת שידעת שיש כאן בעיה שמר כהן מצווה רכוש שאינו נמצא בבעלותו, אבל טוען
24 לכאורה שזה מגיע לו נכון?
25 ת. הוא טען שיש לו זכויות וזה הסיכום שלו עם גבי' ה.ר....הוא הדגיש זאת אומרת הוא היה עוצמתי
26 בעניין הזה, שחצי מהבית שלו.
27 ש. טוב האם הסברת למר פ.כ. שאם הוא לא יוכרז כבעלים של הרכוש, להוראות האלה בצוואה שלו
28 אין תוקף?
29 ת....אני הסברתי לו שהנושא הזה חייב לקבל תוקף בכתב ויש להגיש תביעה או לבצע מה שיש
30 לבצע והוא ציין שהוא לא יגיש תביעה".
31 (פרו' שני עמ' 13 ש' 1-5 ועמ' 16 ש' 4-15 ועמ' 23 ש' 11-6 ש' 22-25 ועמ' 24 ש' 9-6).
- 32
33 130.פ.כ. קיבל ייעוץ משפטי לפעול משפטית מול ה.ר. כדי להגן על זכויותיו הנטענות ברכושה, והוא
34 ייתר על תביעת זכויות אלה באופן ממשי ומפורש.
35

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

131. קיימת זכות תביעה ליורשים על פי חוקת השיתוף גם לאחר מות אחד מבני הזוג. פסק הדין המנחה בנושא הינו ע"א 5774/91 יהלום נ' מס שבח מקרקעין [פורסם בנבו ביום 2.6.94], בו נקבע כי אין מניעה עקרונית שירשי בן הזוג שהלך לעולמו יבואו בנעליו לתבוע הכרה בזכויותיו מכוח חוקת השיתוף בנכסים בין בני זוג. אולם ככל שהייתה לבן הזוג הזדמנות סבירה לפעול למימוש השיתוף הנטען בנכסים, והוא לא עשה כן, אזי יש לראותו כמוותר על זכותו לתבוע הכרה בזכויות אלו.

132.פ.כ. קיבל ייעוץ משפטי שעליו להסדיר את יחסיו הרכשיים עם ה.ר. כדי להגן על זכויות הנטענות כמגיעות לו במשך 36 שנות חיי נישואין, והוא בחר משיקוליו שלא לנקוט בהליך משפטי. מניעותו של פ.כ. מתוך דעת ומודעות חוסמת את זכות יורשיו לטעון לשיתוף בשמו בנגוד לרצונו שהרי אחרת "אני מעבירים את זכות הבחירה האמורה לידיהם ומתעלמים מכך שבן הזוג עצמו בחר שלא לעמוד על זכויותיו הנטענות" (הלכת יהלום).

כספי מכירת המשק של פ.כ. - האם הוכח כי שמשו לטובת שיתוף רכושי כפי שצוין

133. התובעים טענו כי פ.כ. מכר את המשק שהיה בבעלותו ב***** בשנת 1984 כ-10 שנים לאחר שעבר להתגורר עם ה.ר., וכספי מכירת המשק שימשו לטובת צורכי בני הזוג, כאשר פ.כ. נשא במרבית ההוצאות, וביקשו לראות בזאת כנדבך נוסף להסכמתם של המנוחים לשתף אחד את השני ברכוש שנצבר טרם הזוגיות ביניהם. כך תיאר התובע 3 את תחושותיהם בעדותו: "בן אדם הלך מכר את כל רכושו, השקיע את כל רכושו ברכוש שלה, עשו מזה קדרה אחת, מזה הם חיים, בזה הם שותפים, הוא גם מציין את זה בצוואה, לחיים משותפים, אני מעביר את כל הרכוש שלי יחד שיהיו לנו חיים משותפים ומזה אנחנו נחיה, אז אם הכל צורך כגוש אחד אז הכל גם צריך להתחלק, לכן זה גם שלו." (פרוטוקול 1, עמ' 121).

134. התובעים ביקשו להוכיח כי ה.ר. דרשה וקיבלה מפ.כ. כספים מתוך תמורת מכירת המשק שלו ב***** ולחלופין כי המנוחים עשו שימוש בכספי התמורה לצרכיהם המשותפים. תובעת 4 הצהירה (סעיף 45) כי שכנה של ה.ר., "ב' השכנה", התקשרה אליה לאחר פטירתו של פ.כ., וביקשה להיפגש עמה בביתה. היא הגיעה לפגישה בליווי בעלה, והשכנה סיפרה להם כי ה.ר. דרשה מפ.כ. להעביר לחשבונה חלק נכבד מכספי המשק, וכך נהג. השכנה ביקשה לא לספר על כך בחייה בשל חששה מנתבע 1.

135. הנתבעים טענו כי התובעים לא הצליחו להביא עד חיצוני שיתמוך בטענותיהם ועדות השכנה הינה בגדר עדות שמועה. כמו כן, טענו כי אין הסבר מדוע ה.ר., אשר הייתה קנאית לפרטיותה שיתפה בעניין כלכלי את שכנתה, ומדוע השכנה בגדה באמונה של ה.ר.. הנתבעים גם הביעו פליאה על כך

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

- 1 שעו"ד שילדן אשר היה מצוי בפגישה לא טרח להחתים השכנה על תצהיר (כאשר באותה עת
2 התובעים כבר ידעו כי פניהם להליך משפטי) או לתת עדות על כך בעצמו. כך גם טענו כי התובעת 4
3 בעדותה לא יישבה את הסתירה בין יחסיהם הטובים של המנוחים לבין הדרישה החד צדדית של
4 ה.ר. לקבל כספים.
5
6 136. כפי שעולה מהעדויות וממסכת הראיות לרבות תדפיסי הבנק מכוח צווי גילוי, נסיבות ועיתוי
7 מכירת המשק היו כדלקמן:
8 ב- 10/93 כשנה טרם מכירת המשק הועבר סך של \$38,000 מחשבונם של תובעת 4 ועו"ד שילדן
9 לחשבונם של פ.כ. (נספח ב). המשק נמכר ביום 24.9.84 תמורת סך של \$105,000 (נספח א').
10 יום למחרת חתם עו"ד שילדן על מסמך המאשר כי הועבר לידיו סך של \$40,000 מתמורת מכירת
11 המשק. ביום 24.10.84 עו"ד שילדן חתם על מסמך נוסף על פיו קיבל \$35,000 נוספים מתמורת
12 מכירת המשק (המסמכים הוגשו כנספח ב').
13
14 137. על פי המסמכים שהוצגו על ידי התובעים תובעת 4 ועו"ד שילדן העבירו לידי פ.כ. סך של
15 \$38,000 וקבלו בחזרה כעבור שנה סך של \$75,000 לפחות.
16
17 138. לגרסתה של תובעת 4 על אף שפ.כ. היה אדם בעל הון לפני מעברו לחיות עם ה.ר. (עמ' 52 ש' 14
18 : "אבא הגיע לזוגיות עם הרבה מאוד כסף"), ועל אף שעבר לגור בביתה של ה.ר. והבית ב*****
19 הושכר, בשנת 1983 הוא היה לחוץ כלכלית ולכן היא הלוותה לו כספים : "...38,000 דולר הוא קיבל
20 מאיתנו, אבא היה לחוץ לקבל כסף, הוא היה לחוץ לקבל, אמרתי אבא למה? הוא אמר אנחנו צריכים
21 את זה לצרכים אישיים שלנו... הם חשבו למכור את הבית ואני התלבטתי בכלל לא רציתי לגור
22 ביוקנעם גדי יותר רצה..." (פרו' 1 עמ' 33).
23
24 139. לגרסתה בתחילה חשבו לקנות את המשק של פ.כ., ובסוף נמלכו בדעתם, ופ.כ. מכר את המשק
25 לצד ג' : "...לא כל כך רציתי לגור ב***** אבל התחלנו לשפץ בכל זאת, משכנו טיפה את הזמן
26 ואבא רצה עוד כסף אז העברנו לו את ה-35,000 דולר האלה... אבא וה.ר. היו לחוצים למכור את
27 המשק והם ניסו וזה לא הלך והתחלנו לעזור להם לפרסם... אז הגעתי לכונס שקנה את הבית והוא
28 העביר כספים" (עמ' 34 ש' 21-23).
29
30 140. לגבי הסכום השלישי מתמורת מכר המשק בסך של \$30,000 לא הובאו מסמכים.
31
32 141. בעדותה של תובעת 4 נטען כי הסכום הנ"ל הוחזק בנאמנות אצל עו"ד מאייר כיוון שהייתה
33 בעיה עם מס שבח על הדירה. לא צורפה אסמכתא. (פרוטוקול 1, עמ' 35-36).
34

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

142. על פניו מעדותה של תובעת 4 עולה כי הייתה מעורבות ישירה שלה ושל עו"ד שילדן במכירת המשק, וככל הנראה רצונם לרכוש את המשק עבור עצמם, הוא שהניע את מכירת המשק על ידי פ.כ.. העובדה כי ילדיו האחרים של פ.כ. לא ידעו על ההלוואות (עדות נתבע 3 עמ' 82 ש' 26-21), כי התובעים בחרו שלא לחקור את נתבע 1 על גרסתו כי שמע מהקונים של המשק כי התובעת 4 ועו"ד שילדן רצו לקנות את המשק או לזמן לעדות את הרוכשים של המשק שיכלו לשפוך אור על מעורבות של ה.ר. בעניין, כל אלה, רק מחזקות כי זהו סיפור המעשה מאחורי המכירה. לאור האמור, לא שוכנעתי כי לה.ר. היה קשר או מעורבות למכירת המשק.
143. מכל מקום, המחלוקת נסובה סביב העברת סך של כ- \$71,500 שבוצעה ביום 3.2.1986, מחשבונו של פ.כ. בסניף זייד בנק לאומי לחשבון עלום שם באותו סניף שמספרו ***** (נספח יז'). לא ידוע למי שייך החשבון אליו הועבר הכסף ואין כל מידע לשם מה הועבר, לא ידוע כמה כסף היה בכל אחד מהחשבונות והאם הועברו כספים נוספים בין שני החשבונות.
144. לטענת התובעים, חרף העדר רישום מיהות בעליו של החשבון, ובנסיבות בהן אף אחד מן התובעים אינו ולא היה בעליו של חשבון שזהו מספרו, ואף אחד מהם לא קיבל כסף מפ.כ., גם לא בעקבות מכירת המשק ב***** , והואיל ותאריכו של מסמך זה הוא סמוך לאחר סיום עסקת מכר המשק, אין זאת אלא כי נוכח הדברים שאמרה ב' השכנה לתובעת 4 חשבון זה שייך לה.ר.. לטענתם המידע במסמך מהבנק חסר, והוא אינו מכסה את כל חשבונות הבנק על שם המנוחים שנדרשו בצו, שכן גם חשבון אחר מסניף חורב שהיה בבעלות ה.ר. אינו מוזכר בו.
- התובעת 4 מעידה לעניין זה:
- "יש חשבון, אני עונה בדיוק לזה. כמו שב' השכנה אמרה לי שה.ר. דרשה ממנו להעביר את רוב סכום מכירת המשק לחשבון שלה מצאנו בין הדפים פה פתק עם מספר חשבון ולצערי אולי זה היה חשבון של שניהם משותף...לצערי הבנקים לא שמרו מסמכים. אין לנו תשובה לזה. זה בדיוק סכום המשק שאבא העביר לחשבון..."
- וכן בהמשך:
- ש.מה הבנק אמר לכם?
- ת. שהם לא שומרים מסמכים, לא סורקים מסמכים משנים קודמות יש מסמכים שהם לא סורקים אותם, כך שאי אפשר לעקוב אחרי חשבון שעבר, החשבון הזה כבר לא קיים. אם את שואלת אותי יכול להיות שזה היה חשבון של אבא וה.ר..
- ש. ביקשתם גילוי, הלכתם לבנק שאלתם האם בשנת 1986 היה למישהו מאיתנו חשבון כזה?
- ת. תשאלו את העורך דין שלי. אנחנו עשינו את כל מאמץ
- ש. האם פניתם לבנק ואמרתם האם יכול להיות שמספר החשבון הזה הוא חשבון שלי של בעלי של שנינו יחד של אחותי, של אחי, של בני הזוג משנת 86? האם עשיתם את הפנייה הזאת כן או לא?

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

1 ת. אני לא יודעת. אני יודעת שאני שאלתי אותם, אני לא יודעת מה להגיד לך, יכול להיות שעורכי
2 הדין עשו את זה. אני לא יודעת. בכל מקרה".
3 (פרו' 1, עמ' 38-42).

4
5 145. הנתבעים מפריכים טענה זו לאור העובדה כי במסמך שהופק לאחר פנייה לבנק לאומי לאיתור
6 חשבונות בנק על שם ה.ר. ופ.כ. מיום 1.1.1983 ועד ליום 31.12.09 (נ/1 מיום 3.5.18) מספר החשבון
7 ***** לא מופיע ברשימה. לשיטתם, מדובר בכלל בחשבון בנק השייך למי מהתובעים בנסיבות
8 בהן לא עתרו לצו לבירור זהות בעלי החשבון ובהתבסס על היזדקקות התובעת ועו"ד שילדן לסיוע
9 כלכלי מפ.כ. לרכישת בית למגוריהם במקום הבית של פ.כ. בו לא רצו עוד.

10
11 146. סוגיית חשבון הבנק עלום השם אינה דבר של מה בכך, כיוון שהתובעים נדרשו להוכיח את
12 ההעברה של כספי תמורת מכירת המשק של פ.כ. מחשבונו לחשבון של ה.ר. כראיה לרצונם של
13 המנוחים לאחד את משאביהם הכלכליים לכדי שיתוף. מצופה היה מהתובעים לעתור לקבלת צו
14 המורה לבנק למסור פרטים אודות זהות הבעלים האמיתי של החשבון. עדות התובעת 4 שעשו
15 מאמצים רבים כדי לאתר את זהות בעלי החשבון אך לא צלחו בכך לא מתקבלת על הדעת. לא הוצגו
16 פניות לבנק והתובעת 4 גם לא הייתה החלטית בעניין זה בעדותה. כך גם לא ניתן להתעלם מכך
17 שלמרות שהתובעים עתרו וקבלו מספר רב של צווי גילוי מסמכים, לצו בעניין זה, המורה לבנק למי
18 שייך החשבון, הם לא עתרו.

19
20 147. יוצא אפוא כי לא הוכח שה.ר. הייתה מעורבת במכירת המשק של פ.כ. ב***** ולא הורם
21 נטל ההוכחה בדבר הטענה כי כספי מכירת המשק של פ.כ. הועברו לחשבונה של ה.ר., שעה שהוכח
22 כי אין מדובר בחשבון של ה.ר..

הימנעות מחקירת הנתבעים

23
24
25 148. הנתבעים הגישו תצהירי עדות ראשית מפורטים ומגובים בראיות, בהם העלו טענות הפוכות
26 לאלה של התובעים. ב"כ התובעים נמנע מלחקור את הנתבעים על תצהיריהם ולעמת אותם עם גרסת
27 התובעים, אלא בוצעה חקירה נגדית קצרה שלא תרמה מאום לנושאים שבמחלוקת.

28
29 149. "היריב חייב במסגרת החקירה שכנגד, לחקור את העד במישרין ובמפורש בקשר לכל נושא שיש
30 לגביו מחלוקת: ראשית – על מנת לחדד את השנוי במחלוקת ולהעמיד את העד על כך שאין נותנים
31 אמון בדבריו באותה נקודה; שנית – על מנת לאפשר לעד לבחון עמדתו מחדש, לחזקה ולסטות ממנה;
32 ושלישית – והוא עיקר – על מנת לאפשר לבית המשפט להתרשם מן הצורה שבה העד 'מגן' על עמדתו.
33 אשר על כן, כאשר לא מציגים לעד שאלות בחקירה שכנגד בקשר לנושא מסוים, ההנחה היא – בהעדר
34

בית משפט לענייני משפחה בנצרת

תמ"ש 15-05-1563 כ.פ (המנוח) ואח' נ' ר.ע

תיק חיצוני:

1 הסבר סביר אחר – כי אין חולקים על דברי העד באותו נושא; ואפילו מוסברת אי ההתייחסות – יש
2 לה משקל לטובת גרסת העד, באשר באותה נקודה לא הייתה לעד הזדמנות להגן על עמדתו".
3 (קדמי על הראיות חלק רביעי [תשי"ע 2009], בעמוד 1949).

4 150. משלא נחקרו הנתבעים על ליבת המחלוקת, הרי שניתן משקל לטובת גרסתם.

סוף דבר

5
6
7
8 151. נטל הראיות מוטל לפתחם של התובעים שעתרו בשם עיזבון כנגד עיזבון לקבל זכויות מכוח
9 חזקת שיתוף בין ידועים בציבור לגבי נכס חיצוני לתקופת החיים המשותפים.
10 התובעים לא הרימו את נטל ההוכחה שהלכת השיתוף חלה ביחס לנכסיהם ורכושם של המנוחים
11 לרבות לגבי המשק. לא הוכח שה.ר. התכוונה להעביר לפ.כ. מחצית הזכויות במשק כדי שיוכל
12 להורישו לתובעים ואילו הוכח שפ.כ. ויתר במודע לתבוע זכויות כלשהן במשק עוד בחייהם.

13
14 152. לאור קביעותי התביעה נדחית.

15
16 153. התובעים 1-4, יישאו ביחד ולחוד בהוצאות ושכ"ט עו"ד כולל בסכום של 48,000 ₪ לטובת
17 הנתבעים תוך 60 יום ממועד מתן פסק הדין. לא ישולמו ההוצאות עד תום המועד שנקצב יישאו
18 הפרשי הצמדה וריבית החל מתום 60 יום ממתן פסק הדין ועד למלוא פירעונן.

19
20 154. המזכירות תמציא את פסק הדין לצדדים.

21 מותר לפרסום ללא פרטים מזהים.

22
23 ניתן היום, ט"ז שבט תש"פ, 11 פברואר 2020, בהעדר הצדדים.

24

25 רונית גורביץ, שופטת